

Valga Vallavalitsus

11.12.2023 nr 9.5-2.2/23-
24/12/16

Haldusjärelvalve tulemuste kinnitamine Valga Priimetsa Koolis

Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 87 lõike 1 ning haridus- ja teadusministri 24.05.2022 käskkirja nr 155 „Volituste andmine riikliku ja haldusjärelvalve teostamiseks, tegevuslubade andmiseks ning huvihariduse õppekavade registreerimiseks Eesti hariduse infosüsteemis“ punkti 4 alusel.

1. Kinnitan Valga Priimetsa Kooli haldusjärelvalve õiendi (lisatud).
2. Kooli pidajal palun esitada õiendis tehtud ettekirjutuste täitmise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile kirjalik aruanne ettekirjutuste täitmist tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul peale ettekirjutuse tähtaega.
3. Käesolevat korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Katrín Ohakas
peaekspert

Koopia: Valga Priimetsa Kool; post@vpmk.edu.ee

VALGA PRIIMETSA KOOLI HALDUSJÄRELEVALVE ÕIEND

SISSEJUHATUS

1. Valga Priimetsa Kool (edaspidi *kool*) on Valga valla (edaspidi *pidaja*) hallatav munitsipaalõppeasutus aadressil Vabaduse 13, Valga linn, Valga vald, 68204 Valgamaa.
2. Haldusjärelevalvet teostati koolis Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaseksperti 24.08.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/12/1 „Haldusjärelevalve algatamine Valga Priimetsa Koolis“ ja 17.10.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/12/9 „Õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaseksperti 24.08.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/12/1 muutmine“ alusel.
3. Järelevalves selgitati, kas koolis on eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamisel lähtutud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, riiklikus õppekavas ning teistes õigusaktides sätestatust; kas õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja riigikeele oskuse tase vastab kehtestatud nõuetele ning kas eesti keele ja eesti keeles aineid õpetavad õpetajad on läbinud teises keeles õpetamise või metoodikakoolitusi; kas koolis hinnatakse eesti keele ja eestikeelse aineõppe kvaliteeti ning tulemuslikkust ning kavandatakse sellest lähtudes arendustegevusi.
4. Järelevalvet eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamise üle teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peasekspert Katrin Ohakas ja analüütik Rena Selliov ning Keeleameti järelevalveosakonna peainspektor Janika Lindpere.
5. Järelevalve algas 30.10.2023.
6. Järelevalves vesteldi eesti keele õppe korraldusest kooli juhtkonna ja pidajaga, eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajatega, õpilaste ja lastevanemate esindajatega, tutvuti kooli dokumentatsiooniga selles valdkonnas ja õppekeskkonnaga, võrreldi õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni tõendavaid dokumente ja Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekandeid.

KOKKUVÕTE

Valga Priimetsa Kool on Valga vallas tegutsev vene ja eesti õppekeelega põhikool. Põhikoolis õppis järelevalve alguses 348 õpilast: I kooliastmes 108, II kooliastmes 110 ja III kooliastmes 130. Õppe- ja kasvatusala töötajaid oli 38.

Kooli õpingute alusdokumendiks on kooli õppekava. Kooli õppekava ei ole suures osas kooskõlas riiklike õigusaktidega. Puudused ja vastuolud esinevad nii üldosas kui ka

ainekavades, mis ei ole koondatud ainevaldkonnakavadeks, nagu näevad ette õigusaktid.

Koolis on eesti õppekeelega keelekümbelklassid ja vene õppekeelega klassid, kus õpitakse eesti keelt teise keelena, mille maht on kooskõlas riiklikult sätestatud mahuga ja I kooliastmes on eesti keele tundide arvu suurendatud kahe võrra.

Vene õppekeelega klassides õpetatakse mitmeid õppeaineid eesti keeles. Pikemat aega on eesti keeles õpetatud kehalist kasvatust ja muusikat. 1.–4. klassides sõltub eestikeelsete õppeainete olemasolu klassiõpetaja eesti keele oskusest. Seega vaid nendes klassides, kus klassiõpetaja oskab eesti keelt kõrgtasemel, on õpilastel eesti keeles ka tööõpetus ja kunst. Alates 5. klassist on kunst ja tehnoloogia ning käsitöö ja kodundus eestikeelsed. III kooliastmes õpitakse alates eelmisest õppeaastast eesti keeles loodusõpetust ja füüsikat. Käesoleval õppeaastal on eestikeelne ka inimeseõpetus II ja III kooliastmes ning arvutiõpetus I kooliastmes. Koolis ei ole arvestust peetud ega analüüsitud eestikeelse aineõppe mahtu ja selle muutumist. Eestikeelse aineõppe maht ja õppeainete valik sõltub olulisel määral olemasolevate õpetajate eesti keele oskusest.

Huviringidest on eestikeelne vaid robotika. Osa kooli üritustest on eestikeelsed, peamiselt noorematele klassidele. Koolis saab suurendada eesti keele kasutamist õppetöövälisel ajal ja kooliüritustel.

Kooli tegelik õppetöö ja õppekavas esitatu pole kooskõlas 6.A ja 8.B klassis, kus õpilastele lubatud suurimat nädalakoormust on ületatud ühe tunni võrra.

Klassipäevikutesse tehtud eesti keele õppeaine sissekannetest ei selgu tunni sisu ja info õpitu kohta. Erinevad õpetajad toimivad hindamisel ja õpitulemuste tagasisidestamisel erinevalt, sest koolis puudub ühtne hindamise korralduse regulatsioon.

Kooli 38 õppe- ja kasvatusala töötajast 15 (39%) kvalifikatsioon pole nõuetekohane ja koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv nende läbiviidava õppe- ja kasvatusetevõime mahust lähtuvalt pole piisav – 64% õppetundidest annavad õpetajad, kel on nõuetekohane kvalifikatsioon. 15 kvalifikatsioonita õpetajast 10-l puudub magistrikraad ja õpetajakutse ning nende puhul ei ole nõutava kvalifikatsiooni saavutamine lähiaastatel võimalik.

Eesti keelt õpetavad koolis üheksa õpetajat, kellest neli ei oma nõutavat kvalifikatsiooni, mitmel neist pole ka erialast ettevalmistust.

Koolis on korraldatud õpetajate leidmiseks avalikke konkursse, kuid need on luhtunud. Käesoleval õppeaastal ei värvatud ühtki uut nõutava kvalifikatsiooniga õpetajat ja tähtajalised töölepingud sõlmiti juba varem töötanud kvalifikatsioonita õpetajatega, kellest mitmed on koolis tähtajaliste lepingutega töötanud pikemat aega ja pole sealjuures kvalifikatsiooni omandama asunud.

Õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide ametikohtade täitmiseks korraldatavate avalike konkursside läbiviimine peab lähtuma hoolekogu kinnitatud vastavast korrast. Koolil ei ole

kehtivat avalike konkursside läbiviimise korda.

Koolis on kolm õpetajat, kellel puudub eesti keeles õpetamiseks vajalik C1 keeleoskuse tase, ja viis õpetajat B2 keeleoskuse tasemeta.

Koolis pole tagatud õpilastele logopeedi, koolipsühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused.

Vahemikus 2017–2023 on õpetajad vähe osalenud tänapäevasest õpikäsitusest lähtuvatel ning eesti keele ja eestikeelse aineõppe metoodika koolitustel. Õpetajad vajavad täiendavalt lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika ning teisi ajakohaseid keeleõppe metoodikakoolitusi.

Järelevalves vaadeldud tundides oli õpilaste suulise kõne ja eestikeelse suhtlemise osakaal väga väike. Õppeülesanded keskendusid peamiselt tekstide lugemisele ja kirjalikult töölehtedel ülesannete tegemisele, milles oli suur osakaal ära kirjal. Aine- ja keeleõpetajad omavahel koostööd ei tee.

Koolis tehakse sisehindamist, mille käigus kogutakse erinevaid andmeid ja näitajaid, mida aga ei analüüsita süsteemselt ja mis ei ole seotud püstitatud arengueesmärkidega. Koolil on kehtiv arengukava käesoleva aasta septembrist. Nii eelmise kui ka käesoleva õppeaasta üldtööplaanel on sisult ühesugused dokumendid, sisaldades peamiselt üritusi ja õppetöö korraldusega seotud rutiinseid tegevusi. Üldtööplaanel puudub selge seos arengukava arengusuundade elluviimisega ja eelmise õppeaasta sisehindamisel tuvastatud parendusvajadustega.

Kooli tugevuseks nimetasid vestlusel osalenud õpetajad, lapsevanemad ja juhtkonnaliikmed kooli multikultuursust. Õpilaste hulgas on suur osakaal erinevatest rahvusest õpilastel, kõigisse suhtutakse hoolivalt. Väärtuseks on, et õpilastele tutvustatakse nii vene kui eesti kultuuri ja nad saavad mõlemas osaleda.

Käesoleva õiendi eelnõu saadeti 24.11.2023 Valga Vallavalitsusele ja Valga Priimetsa Koolile ära kuulamisele. Ära kuulamisel taotles pidaja tugispetsialistide teenuse tagamisega seotud ettekirjutuste tähtaja pikendamist. Esitatud taotlust on arvestatud osaliselt ja kaalutlused on toodud vastavas õiendi osas.

OLUKORRA KIRJELDUS

1. Kooli õppekava ja õppekavast lähtuv õppekorraldus

Käesolevas järelevalves on küll vaatluse all eesti keele õppega seonduv, kuid kuna kooli õppekava on tervikdokument, mis on koolis õpingute aluseks ja milles eelkõige tuuakse välja kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames, oli õppekava järelevalves vaatluse all tervikuna. Eesti keele õpet puudutavat ei ole õppekavast tõhus eraldada ning muust õppest isoleerituna käsitleda.

Kooli õppekava ei ole kooskõlas riiklike õigusaktide nõuetega.

1.1. Kooli õppekava peab koosnema üldosast ja ainevaldkondade kavast¹.

Järelevalves esitas kool direktori käskkirjaga kehtestatud² õppekava, mis koosnes vaid üldosast.

¹ Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“, § 24 lg 5.

² Direktori 25.09.2023 käskkiri nr 1-4/7 „Õppekava kinnitamine“.

Käskkirja juurde ei olnud lisatud kehtestatavat õppekava. Haldusmenetluse seadusest³ tulenevalt peab olema selge ja üheselt mõistetav, milline õppekava kehtib ja käskkirja lisad on käskkirja lahutamatud osad. Kui kehtestamise käskkiri ei esita kehtestatavat õppekava versiooni, siis pole ka üheselt selge, millist õppekava versiooni kehtestati. Ainekavad kinnitati⁴ hiljem ja esitati õppekava üldosast eraldi.

1.2. Üldosas on esitamata paljud ettenähtud⁵ põhimõtted ja korrad.

Esitamata on kooli väärtused, kooli eripära, milles on arvestatud paikkondlike väärtuste ning eripäradega⁶.

Kooli õppekorralduse kirjeldus ei esita kogu infot õppekorralduse kohta. Põhjendamata on, miks on tehtud õppeainete nimetustes ja õppemahtudes erisused võrreldes riiklikus õppekavas sätestatuga ning milliste kohustuslike õppeainete mahtu on koolis suurendatud ja miks seda on tehtud õpilaste arengut silmas pidades⁷. Põhjendatud pole eesti keeles õpetatavate õppeainete kasutamist ja valikut. Esitamata on koolis kasutatava keelekümbeluse põhimõtted ning keelekümbeluse arendamine ja ulatus koolis.

Esitatud pole õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused⁸. Esitamata on järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord⁹. Õppekavas pole käsitletud, kuidas hiljuti Eestisse õppima asunud või muu kodukeelega õpilasi toetatakse eestikeelses õppes. Esitamata on õpetajate koostöö põhimõtted¹⁰.

1.3. Mitmed korrad ja põhimõtted, mis õigusaktide kohaselt peavad olema esitatud kooli õppekava üldosas, on kehtestatud eraldi dokumentidena, millele on viited kooli õppekavas.

Koolil on eraldi kehtestatud III kooliastme loovtöö läbiviimise juhend. PRÕKi¹¹ kohaselt peab kooli õppekavas esitama III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise korra.

Koolil on eraldi dokument „Valga Priimetsa Kooli õpilaste hindamise, järgmisse klassi üleviimise ning klassikuruse kordama jätmise alused, tingimused ja kord“. PRÕKi¹² kohaselt esitatakse õppekava üldosas õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus, hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord, sõnaliste hinnangute kasutamine, kui neid koolis kasutatakse. Järgmisse klassi üleviimise, põhikooli lõpetamise ning klassikursuse kordama jätmise alused, tingimused ja kord on sätestatud PRÕKis¹³ ning kool peab neist lähtuma ja eraldi korraldust luua ei saa.

PRÕKi¹⁴ kohaselt peab õppekava üldosas esitama hariduslike erivajadustega õpilaste (edaspidi HEV) õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise korra. Kooli õppekava üldosa¹⁵ sätestab, et HEV- õpilaste õppe korraldamise aluseks on „Valga Priimetsa Kooli HEV õpilaste

³ Haldusmenetluse seadus, § 55.

⁴ Direktori 19.10.2023 käskkiri nr 1-4/15.

⁵ PRÕK, § 24 lg 6.

⁶ PRÕK, § 24 lg 6 p 1.

⁷ PRÕK, § 24 lg 6 p 2.

⁸ PRÕK, § 24 lg 6 p 3.

⁹ PRÕK, § 21 lg 7.

¹⁰ PRÕK, § 24 lg 6 p 9.

¹¹ PRÕK, § 24 lg 6 p 4.

¹² PRÕK, § 24 lg 6 p 5.

¹³ PRÕK, § 22 ja 23.

¹⁴ PRÕK, § 24 lg 6 p 6.

¹⁵ Valga Priimetsa Kooli õppekava, p 11.

õppe korraldamise põhimõtted ja kord“ ja lihtsustatud õppekava.

PRÕKi¹⁶ kohaselt tuleb õppekavas esitada karjääriõppe, sh nii karjääriinfo kui ka nõustamise korraldus. Kooli õppekava p 13 viitab dokumendile „Valga Priimetsa Kooli karjääritöö korralduskava 2017–2019“.

Kui riiklik õigusakt sätestab, mis kooli õppekavas tuleb esitada, siis tuleb vastavad põhimõtted ja korrad esitada õppekavas, mitte eraldi dokumendina. See on vajalik õiguskindluse- ja selguse tagamiseks, et oleks läbipaistev ja üheselt arusaadav, kus vastavad reeglid on sätestatud. Samuti on õppekavale kehtestatud õigusaktidega demokraatlik menetlemise kord, mis eeldab kõigi huvirühmade kaasamist.

Palju on kooli õppekava üldosas viidatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi *PGS*) ja PRÕKi sätetele. Lisaks on õppekavas esitatud riiklike alusdokumentide viited aegunud õppekava versioonidele ja tegelik kooli eripärast lähtuv kirjeldus puudub. Kooli õppekava on dokument, kus esitatakse just selle kooli korrad ja põhimõtted. Riiklik õigusakt esitab põhinõuded, mille kohta kooli õppekava kirjeldab, kuidas selles koolis neid nõudeid täidetakse ja tööd korraldatakse. Riiklikest õigusaktidest nõuete ja sätete kopeerimine ei aita luua oma kooli õppekava, mis peab olema aluseks kooli tegevusele. Kooli õppekava on konkreetse kooli õppe- ja kasvatustegevuse korralduse põhimõtete kogum, mis kirjeldab selle kooli eripära.

Vestlusel selgitas õppealajuhataja, et õppekava tervikuna on vananenud ning seda planeeriti mitu aastat tagasi uuendada, kuid siis saadi info, et riiklikult tehakse õppekavas muutusi ja seetõttu jäeti uuendamise protsess pooleli ning nüüd, kui märtsis jõustusid uued muudatused, polnud õppealajuhatajal, kes täitis ka direktori ülesandeid, aega õppekava muutmise protsessi juhtida. Koolis on alustatud õppekava väljatöötamise protsessiga.

1.4. Õppekava üldosas esitatu pole kooskõlas õigusaktidega.

Kooli õppekava tunnijaotusplaanis esitatud III kooliastme keele ja kirjanduse valdkonna tunnijaotus ei vasta nõuetele¹⁷, sest eesti keel teise keelena tunde peab III kooliastmes olema 15, mitte 14, nagu kooli õppekava sätestab. Tunniplaani ja klassipäeviku sissekannete järgi on õpilastel eesti keele tunde siiski 15.

Matemaatika kohustuslik tundide arv III kooliastmes on 13¹⁸, kuid keelekümbelklassides sätestab õppekava üldosa III kooliastmes 12 matemaatikatundi. Tunniplaani ja klassipäevikute sissekannete järgi on õpilastel III kooliastmes 13 matemaatikatundi, sealjuures 9.B klassis viis matemaatikatundi nädalas, mitte neli, nagu sätestab õppekava tunnijaotusplaan.

Vestlusel tõdes õppealajuhataja, et tegelikult on matemaatikatunde III kooliastme keelekümbelklassides ettenähtud 13 ja 9. klassis viis nädalatundi.

A-võõrkeelena esitatakse kooli õppekavas inglise ja saksa keelt, samas ainekava on koostatud vaid inglise keelele. Vajalik on täpsustada, milliseid keeli A-võõrkeelena õpitakse.

Õpilane, kes õpib eesti keelt teise keelena, ei pea õppima B-võõrkeelt, kuid koolis on õpilasi, kes õpivad eesti keelt eesti keele ainekava alusel, kuid õppekava B-võõrkeelt ei määratle. Samas pole põhjendatud ka selle puudumist.

Vestlusel selgitas õppejuht, et ka keelekümbelklasside õpilased teevad eesti keel teise keelena eksami ja B-võõrkeelt pole nendes klassides õpitud.

¹⁶ PRÕK, § 24 lg 6 p 7.

¹⁷ PRÕK, § 15 lg 3; PRÕK, lisa 1.

¹⁸ PRÕK, § 15 lg 3.

Selgitame, et kui klassis õpitakse vene keelt emakeelena ja eesti keelt teise keelena, piisab A-võõrkeelest, kui õpilased on nii valinud. Kui aga õpilased õpivad eesti keelt emakeelena, vene keelt emakeelena ja veel A-võõrkeelt, siis sätestab PRÕK¹⁹, et peab õppima ka B-võõrkeelt. Kui eesti õppekeelega klassides õpetatakse vene keelt oma emakeele ja kultuuri valikainena, on koolil õigus seda õpetada B-võõrkeele tunnimahu arvelt kaks tundi nädalas²⁰.

1.5. PRÕKi²¹ kohaselt peab ainevaldkondade kavades esitama ainevaldkonna rakendamise üldalused, ainevaldkonna kohustuslike õppeainete õppetulemused ja õppesisu klassiti.

Kool esitas õppeainete ainekavad üksikute dokumentidena, mitte ainevaldkonnakavadeks koondatult.

Õpetajad selgitasid vestlusel, et iga vastavas klassis ainet õpetav õpetaja koostab selle klassi jaoks ainekava.

Vastuolud PRÕKis sätestatuga on keele ja kirjanduse, võõrkeelte, loodusainete, sotsiaalainete, kunstiainet, tehnoloogia ja kehalise kasvatuse ainekavades.

- Eesti keele, eesti keel teise keelena ja kirjanduse ainekavad on uuendamata ja vastuolus 11.03.2023 jõustunud PRÕKi lisaga 1. Eesti keel teise keelena ainekavas esitatud tunnijaotus pole kooskõlas üldosas esitatud tunnijaotusplaaniga.
- A-võõrkeele ainekava on esitatud üksnes inglise keelele. Inglise keele ainekava 9. klassi õpitulemused ei ole kooskõlas PRÕKiga²².
- Loodusõpetuse 7. klassi ainekava aluseks on võetud aegunud PRÕKi versioon, 2014. aastal uuendati loodusõpetuse ainekava.
- Inimeseõpetuse 2. ja 3. klassi ainekavas ei ole kirjeldatud, kuidas toetatakse lõimingut üldpädevuste, läbivate teemade ja teiste õppeainetega; 5. ja 6. klassi ainekavas puudub üldpädevuste hulgast digipädevus ja ei selgu, kuidas toetatakse selle saavutamist; 7. ja 8. klassi ainekavad algavad ainevaldkonna kirjeldusega, mille struktuur on segamini, tekst kopeeritud ainekavasse suvalises järjekorras, mitte konkreetset klassi silmas pidades, laused poolitatud ebaloogiliselt.
- Ajaloo ainekavas ei ole kirjeldatud, kuidas toetatakse lõimingut üldpädevuste, läbivate teemade ja teiste õppeainetega; 6. klassi hindamise alustes osundatakse 5. klassile; III kooliastme klasside õppekirjanduse loendis on ka ühiskonnaõpetuse õppematerjal.
- Muusika ainekavas on klassiti esitatud kooliastme õpitulemused, õppesisu osaliselt puudub.
- Kunsti ainekavas ei ole tundide arv I kooliastmes kooskõlas PRÕKiga²³. Õpitulemustes on valdavalt kirjeldatud õppesisu ning õpitulemused ei ole kooskõlas PRÕKiga²⁴.
- Tööõpetuse ainekava õppesisust on puudu kodunduse elemendid, õpitulemused ei ole kooskõlas PRÕKiga²⁵.

¹⁹ PRÕK, § 15 lg-d 3¹ ja 3².

²⁰ PGS, § 21 ld-d 5 ja 6.

²¹ PRÕK, § 24 lg-d 5 ja 7.

²² PRÕK, lisa 2.

²³ PRÕK, lisa 6.

²⁴ PRÕK, lisa 6.

²⁵ PRÕK, lisa 7.

- Kehalise kasvatuse ainekavades puudub üldpädevustest digipädevus; ujumise õpisisu ja -tulemused ei ole kooskõlas ujumisõpetuse kehtivate õpitulemuste ja õppesisuga²⁶.

Osa ainekavadest (vene keel, kirjandus) on venekeelsed. Asjaajamise keel on eesti keel²⁷. Kooli õppekava peab olema täies ulatuses eestikeelne, kuigi õppetöö võib toimuda vene keeles.

Mitmes ainekavas on õppekeskkonnana nimetatud portaale või e-keskkondi, mida enam ei eksisteeri. Õppematerjal tuleb ajakohaselt ja korrektsena esitada, sh väljaandmise aasta ja kirjastus.

1.6. Koolis korraldatakse õpet nii PRÕKi kui ka põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava²⁸ (edaspidi *PLRÕK*) järgi. Sellisel juhul koostab kool ühise õppekava üldosa, lähtudes nii PRÕKis kui ka PLRÕKis sätestatust²⁹. Samuti esitatakse õppekava osana ainevaldkondade ainekavad, mis lähtuvad PRÕKist, kui ka õppeainete ainekavad ja/või tegevuskavad, mis lähtuvad PLRÕKist³⁰.

Kooli õppekava üldosas ei ole esitatud PLRÕKi lihtsustatud õppe taseme õppe- ja kasvatustöö ning koolikorralduslikke põhimõtteid. Kooli õppekavas viidatakse eraldi dokumendile „Lihtsustatud õppekava õpilaste õppekorraldus Valga Priimetsa Koolis“. Seega pole kooli õppekavas lähtutud nõudest koostada ühtset õppekava üldosa, mis lähtub nii PRÕKis kui PLRÕKis sätestatust.

Eesti keel teise keelena ainekavades oli kool osaliselt lähtunud PLRÕKi redaktsioonist, mis hakkas kehtima 11.03.2023 ja osaliselt eelmisest redaktsioonist. Tunnijaotusplaani kohaselt alustatakse eesti keel teise keelena õpet 3. klassist, kuid ainekavad on koostatud nii, et selle alusel õpitakse eesti keelt teise keelena juba 1. klassist.

Vestlusel selgitas õppealajuhataja, et eesti keelt hakkavad õppivad ka 1. klassi õpilased, sest nad vajavad keele omandamiseks rohkem tunde, kuid hetkel pole koolis LÕK-õpilaste 1. klassi. Seega on kool soovitud muutuse sisse viinud ainekavasse, kuid mitte tunnijaotusplaani.

Mitmed ainekavad on osaliselt vene keeles, mis on vastuolus keeleseadusega.

1.7. Koolis on eesti keel teise keelena õppe mahtu I kooliastmes suurendatud kahe nädalatunni võrra (2. ja 3. klassis viis nädalatundi nelja asemel) ja II ning III kooliastmes 15 tundi nädalas, nagu sätestab PRÕK³¹. Keelekümblusklassides on eesti keele ja kirjanduse tunde PRÕKis³² sätestatud mahus või suurendatud mahus.

I kooliastmes on keelekümblusklassides õppekava tunnijaotusplaani kohaselt eesti keelt ühel perioodil 22 ja teisel perioodil 19 nädalatundi. Millised need perioodid on, õppekava ei esita. Vestlusel selgitas õppejuht, et 2. klassi I poolaastal ei õpi õpilased vene keelt ja seega on eesti keele tunde rohkem, II poolaastal on õpilastel kolm vene keele tundi ja selle võrra eesti keele tunde vähem.

²⁶ Vabariigi Valitsuse 20.07.2017. a määrus nr 129 „Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ muutmine“.

²⁷ Keeleseadus, § 10 lg 1.

²⁸ Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“.

²⁹ PLRÕK, § 5 lg 2.

³⁰ PLRÕK, § 5 lg 6.

³¹ PRÕK, lisa 1 p 1.2.

³² PRÕK, § 15 lg 3 p 1.

Kooli õppekavas tuleb esitada kõik õppekorraldusse puutuv³³ ning erinevatel poolaastatel mõne õppeaine tundide mahus tehtavad erisused tuleb välja tuua.

II kooliastmes on eesti keele ja kirjanduse tundide mahtu suurendatud ühe nädalatunni võrra, kokku 16 nädalatundi. III kooliastmes on eesti keele ja kirjanduse tunde PRÕKis³⁴ sätestatud mahus.

1.8. Koolis õpetatakse mitmeid õppeaineid eesti keeles.

Keelekümblikklassides on õppekeeleks eesti keel, kuigi kooli õppekava seda ei sätesta.

Õppekava p 5.1 esitab, et lastevanemate ja hoolekogu nõusolekul leiab kool võimalusi õpetada vene õppekeele klassides mõningaid õppeaineid eesti keeles. Kooliastmete tunnijaotusplaanides on märgitud õppeained, mida õpitakse 2023/2024. õppeaastal eesti keeles. Vestlusel selgitasid juhtkonna liikmed, et muusika ja kehaline kasvatus on olnud juba pikemat aega eesti keeles ka vene õppekeele klassides. Alklassides annavad tööõpetust ja kunsti klassiõpetajad ja kõik ei ole suutelised õpetama neid aineid eesti keeles, nii et 1.–4. klassil on kunst ja tööõpetus eesti keeles klassides, kus klassiõpetaja keeleoskustase on selleks piisav, vanemates klassides on kunst ja tööõpetus eestikeelsed. Eelmisest õppeaastast on III kooliastmes loodusõpetus ja füüsika eesti keeles. Eelmisel õppeaastal oli eesti keeles ka keemia, kuid kuna see osutus õpilastele raskeks, siis sel õppeaastal on keemia 8. klassis vene keeles. Käesoleval õppeaastal on eesti keeles ka inimeseõpetus. Vene õppekeele 3. klassis on käesoleval õppeaastal vene keel ja matemaatika venekeelsed, teised ained eesti keeles.

Koolis ei ole avestust peetud, kui suur on eestikeelse õppe osakaal erinevates klassides. Samas on käesolevaks õppeaastaks planeeritud eestikeelse õppe mahuks vähemalt 60%. Kas seda on suudetud saavutada, koolis ei teata, sest arvutusi tehtud ei ole.

Seega on jäetud koolis eestikeelse aineõppe maht ja õppeainete valik sõltuma olemasolevate õpetajate keeletasemest. Nii on pandud õpilased ebavõrdsesse olukorda, sest eestikeelse õppe maht sõltub nende klassiõpetaja eesti keele oskusest.

Kooli õppekorraldus ei lähtu kooli õppekavast ja ei ole kooskõlas riiklike õigusaktide nõuetega.

1.9. Koolil on direktori kehtestatud päevakava³⁵, mille osana ei ole tunniplaani esitatud.

Käskkirja õiguslike aluste hulgas on märgitud sotsiaalministri määrus³⁶, mille kohaselt³⁷ on kooli tunniplaan päevakava osa. Päevakava punktis 9 on esitatud, et tunniplaan on avalikustatud kooli kodulehel. Järelevalves selgus, et tunniplaani kooli veebilehel ei ole.

Vestlusel selgitasid juhtkonna liikmed, et tunniplaan ei ole veebilehel avalikustatud teadlikult ja see on kättesaadav e-klassipäevikus.

Tunniplaani ei ole koos päevakavaga kehtestatud, seepärast pole selgust, milline tunniplaan kehtib.

1.10. Tunniplaani ja õppekava tunnijaotusplaanis esitatu vahel esinevad vastuolud.

2.A klassis märgib tunniplaan, et kunst toimub eesti keeles, õppekava tunnijaotusplaan seda ei

³³ PRÕK, § 24 lg 6 p 2.

³⁴ PRÕK, § 15 lg 3.

³⁵ Direktori 11.09.2023 käskkiri nr 1-4/2.

³⁶ Sotsiaalministri 27.03.2001. a määrus nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“.

³⁷ Sotsiaalministri 27.03.2001. a määrus nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“, § 10 lg 1.

näita. Järelevalves selgus, et 2.A klassis, kus kunst peaks toimuma eesti keeles, on õppekeeleks siiski vene keel.

Õppealajuhataja selgitas, et antud klassi klassiõpetaja on pikemalt töölt eemal ja asendusõpetajal pole eesti keeles õpetamiseks vajalikku keeleoskustaset.

Taoline korraldus ei ole õpilaste vajadustest ja huvidest lähtuv, kui õppetööd määrab õpetaja keeleoskus.

4. klassides peaksid olema õppeained käsitöö ja kodundus ning tehnoloogiaõpetus ja need peaks toimuma eraldi. Käsitöö ja kodundus ning tehnoloogiaõpetus kuuluvad ainevaldkonda „tehnoloogia“. Ainevaldkonnas õppe korraldamise erinevad viisid tuleb kirjeldada kooli õppekavas. Praegu seda tehtud ei ole. Õppekava tunnijaotusplaani ja tunniplaani kohaselt aga on tegemist ühe õppeainega.

Õiendi punktis 1.5 on kirjeldatud, et 4. klassi tööõpetuses on puudu kodunduse õpitulemused ja seega pole õpe kooskõlas PRÕKiga.

Vestlusel selgitas õppealajuhataja, et 4. klassides annab seda õppeainet klassiõpetaja ja neid antakse koos.

Selline korraldus on võimalik, kuid tagada tuleb kõigi nõutud õpitulemuste saavutamine.

Tunniplaani kohaselt on 6.B klassis poistel liikumisõpetuse tunde kahe tunni asemel kolm.

Sellega on ületatud õpilaste suurimat lubatud nädala õppekoormust ühe tunni võrra.

Vestlusel ei osanud juhtkonna liikmed seda asjaolu kommenteerida ja arvati, et põhjuseks võib olla asjaolu, et 5. ja 6. klassi poiste kehalise kasvatuse tunnid toimuvad koos ning 5. klassis on nädalas kehalist kasvatust kolm tundi.

8.A klassis on õppekava tunnijaotusplaanis eesti keel teise keelena tunde neli, tunniplaanis aga viis. Sellega on ületatud õpilaste suurimat lubatud nädalakoormust. Samas vastab viis nädalatundi PRÕKis sätestatule. Õppekava tunnijaotusplaanis on 8. klassi nädala suurim õppekoormus 32 tundi, kuid tegelikult on õpilastel 33 nädalatundi. Kooli õppekavas on seega 8. klassi õpilaste nädalakoormust arvestades lähtutud eeldusest, et eesti keelt õpitakse vähem, kui PRÕKis ette nähtud. Kuid tunniplaani on lisatud üks eesti keele tund, vähendamata mõne teise õppeaine tundide arvu ja nii tekib olukord, kus õpilaste suurimat lubatud nädalakoormust on ületatud.

II ja III kooliastmes vene õppekeele klassides ei toimu valikaine „infotehnoloogia“ tunnid eesti keeles, samas kui I kooliastmes arvutiõpetus toimus eesti keeles.

Vestlusel selgitasid juhtkonna liikmed, et I kooliastmes polnud varem arvutiõpetuse tunde. Kui riiklikud tasemetööd aga hakkasid toimuma arvutis, siis selgus, et õpilased vajavad selleks paremat ettevalmistust ja I kooliastme arvutiõpetuse tunnid toimuvad alates käesolevast õppeaastast ja on eestikeelsed.

1.11. Õpetajate töökavad on esitatud Stuudiumis ja enamik vaadeldud töökavadest on koostatud kooli õppekavas kehtestatud vormi kohaselt.

Õppekava ei esita selgelt, milliseks perioodiks peab töökava koostama. Järelevalves selgus, et õpetajad koostavad töökava terveks õppeaastaks. Samuti selgus, et mõned töökavad lähtuvad väiksemast õppetundide arvust ning tegelik õppetöö ei ole kooskõlas töökavas esitatuga. Sageli

on töökavas esitatu üldine, loetleb õpiku teemasid ja lugemistekstide pealkirju ega lähtu otseselt õpitulemustest ning ei esita ka hindamist.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et juhtkonna liikmed ei vaata esitatud töökavu järjepidevalt üle. Uute õpetajatega räägitakse töökavade koostamisest ja kui külastatakse õpetaja tundi, siis mõnikord vaadatakse ka töökava. Stuudiumis, kus töökavad on esitatud, on raske teha töökavades muutusi ja seepärast ei ole need kooskõlas tegeliku õppetööga.

1.12. Ministri määrusega³⁸ on kehtestatud nõuded klassipäeviku täitmisele.

Mitmed õpetajad on märkinud tunni sisu niivõrd üldiselt, et sealt ei selgu tunni sisu ja mida õpiti (nt 2.B eesti keeles: Mister X tuleb külla, kirjatehnika, Argentiina kool, Maal, Segadus tunnis).

Eesti keeles toimuva muusikatunni kodused ülesanded on klassipäevikus esitatud osaliselt vene keeles kuni 8. klassini välja. Samuti on osaliselt vene keeles kirjutatud nii tunni sisu kui kodune töö 8. klassi eesti keel teise keelena päevikus. 7.A klassi loodusõpetuse osad sissekanded on eestikeelsed, osad venekeelsed.

Õppealajuhataja selgitas, et lapsevanemad on esitanud soovi, et kodused tööd kantaks sisse ka vene keeles, et nad saaksid aru, mida õpilane peab kodus õppima. Samuti on koolis palju õpilasi, kes on hiljuti Eestisse õppima asunud või erivajadusega ja seetõttu vajavad vene keeles toetamist. Kui põhiõpetajat asendab tema äraolekul asendaja, siis mõningatel juhtudel toimub asendus vene keeles ja õpetaja teeb sissekanded vene keeles.

Klassipäevikusse tuleb kanda hinded ja sõnaliste hinnangute kasutamisel ka sõnalised hinnangud. Oli klasse ja õppeaineid, kus järelevalve alguseks polnud klassipäevikusse kantud ühtki hinnet ega hinnangut (nt liikumisõpetuses, 2.B klassis). Erinevad õpetajad toimisid hindeid/hinnanguid andes erinevalt. Nt 2.A klassis üks eesti keele õpetaja on hinnanud õpilasi viiepallisüsteemis, teine on andud sõnalist tagasisidet õpitulemustest lähtuvalt.

Kooli hindamisjuhendis on määratletud, et õpilasi hinnatakse viiepallisüsteemis.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et 1. ja 2. klassis on kujundav sõnaline hindamine, samuti veel 3. klassis loovainetes. Koos on kokku pandud lausepank, kust õpetaja saab vastavalt õpitulemusele valida sobiva. Trimestri lõpus antakse koondhinnang.

Järelevalves selgus, et vastav regulatsioon kooli hindamisjuhendis puudus ja õpetajad toimisid väga erinevalt. Lisaks saab tähelepanu juhtida asjaolule, et hindamise üldised tingimused ja kord tuleb sätestada kooli õppekavas, mida polnud tehtud, nagu on kirjeldatud käesoleva õiendi punktis 1.3.

Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele³⁹. Õpilasel ja tema vanemal on õigus saada teavet saadud hinnete ja hinnangute kohta. Klassipäevikusse kantakse õpilase õppimise käigus saadud hinded⁴⁰. Kui hinnete asemel kasutatakse hinnanguid, sõnalist tagasisidet, siis on vajalik ka need klassipäevikus esitada. Kokkuvõtvate hinnete/hinnangute aluseks on õpingute käigus saadud hinded/hinnangud. Kui neid kirjalikult ei esitata, pole ka õpilase objektiivne kokkuvõttev hindamine võimalik.

³⁸ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, § 12.

³⁹ PRÕK, § 19 lg 2.

⁴⁰ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, § 13 lg 1.

1.13. Ettepanekud kooli direktorile

1.13.1. Lisada käskkirjale, millega kehtestatakse õppekava või muu dokument, kehtestatav dokument, et oleks üheselt selge ja teada, milline dokument kehtib.

1.13.2. Kooli õppekavas tuua selgelt välja, kuidas riiklikes õigusaktides esitatud nõudeid ja põhimõtteid koolis rakendatakse. Kooli õppekava peab andma vastuse, kuidas koolis tehakse, mismoodi toimitakse, lähtudes õigusaktides sätestatust.

1.13.3. Põhjendada eesti keeles õpetatavate õppeainete valikut ja kasutamist, lähtudes õppija arengust ja vajadustest. Kõik otsused koolis peavad olema tehtud õppija vajadustest lähtudes, mitte sõltuma õpetajate olemasolust ja suutlikkusest.

1.13.4. Selgitada kooli õppekavas, kas ja kuidas kasutatakse eestikeelses aineõppes vene keelt. Püüda järgida põhimõtet „üks õpetaja, üks keel“.

1.13.5. Esitada õppekavas keelekümluse põhimõtted, areng ja ulatus.

1.13.6. Esitada õppekavas, kuidas toetatakse hiljuti Eestisse õppima asunud või muu kodukeelega õpilasi eestikeelses õppes.

1.13.7. Kinnitada kooli päevakava lisana tunniplaan, et oleks tagatud õigusselgus, milline tunniplaan on õppetöö aluseks.

1.13.8. Tagada asendusõpetajate kasutamisel nõutud õppekeele kasutamine, et mitte tekitada õpilaste jaoks olukorda, kus ühe õppeaine raames kasutatakse mitut õppekeelt.

1.13.9. Vaadata üle õpetajate töökava sisu ja koostamise põhimõtted, et töökavad oleksid suuremal määral klassis toimuva õppetöö planeerimise töövahendiks ning sisulisemalt kajastaks igapäevast õppetööd.

1.13.10. Vaadata üle koolis kasutatavad hindamise põhimõtted, ühtlustada need ning tagada nende järgimine õpetajate poolt.

1.13.11. Vaadata üle klassipäevikutes tunni sisu kohta tehtud sissekanded ning leppida õpetajatega kokku, mida tunni sisu sissekanne peab sisaldama, et oleks võimalik saada ülevaade õppimisprotsessist.

1.13.12. Koostada kõik kooli dokumendid, sh õppekava tervikuna eesti keeles.

1.13.13. Tagada klassipäevikutesse eesti õppekeelega õppeainetes sissekannete tegemine eesti keeles.

1.14. Ettekirjutused pidajale

1.14.1. Tagada kooli õppekava kehtestamine tervikdokumendina, kehtestades nii õppekava üldosa kui ainevaldkonniti esitatud ainekavad, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõikest 5. Täitmise tähtaeg: 01.05.2024.

1.14.2. Tagada kooli õppekava vastavus Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrusele nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ järgmistes osades:

1.14.2.1. Tagada kooli õppekava üldosas kooli väärtuste, eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärkide, valdkonnasiseste ja -ülestest loiminguvõimaluste, üldpädevuste kujundamise ja õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 1.

1.14.2.2. Tagada kooli õppekava üldosas õppekorralduse esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 2.

1.14.2.3. Tagada kooli õppekava üldosas õppekeskkonna mitmekesistamiseks

kavandatud tegevuste esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 3.

1.14.2.4. Tagada kooli õppekava üldosas III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise korra esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 4.

1.14.2.5. Tagada kooli õppekava üldosas õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korralduse esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 5.

1.14.2.6. Tagada kooli õppekava üldosas hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtete, tugiteenuste rakendamise korra esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 6.

1.14.2.7. Tagada kooli õppekava üldosas karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korralduse esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 7.

1.14.2.8. Tagada kooli õppekava üldosas õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtete esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 9.

1.14.2.9. Tagada ainevaldkonnakavade koostamine ja kooli õppekavas esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõikes 5 sätestatust.

1.14.2.10. Tagada keele ja kirjanduse, võõrkeelte, loodusainete, sotsiaalainete, kunstiainete, tehnoloogia ja kehalise kasvatusa ainekavade kooskõla Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisades 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 sätestatuga ning käesoleva õiendi punktis 1.5. kirjeldatule.

Ettekirjutuse 1.14.2. täitmise tähtaeg: 01.05.2024.

1.14.3. Tagada ühtse kooli õppekava koostamine ja ühise üldosa esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ § 5 lõikes 2 sätestatust. Täitmise tähtaeg: 01.05.2024.

1.14.4. Tagada kooli õppekavas lihtsustatud ja toimetulekuõppe aine- ja/või tegevuskavade esitamine, lähtudes Vabariigi valitsuse 16.12.2010. a määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ § 5 lõikes 6 sätestatust. Täitmise tähtaeg: 01.05.2024.

1.14.5. Tagada 6. ja 8. klassis toimuva õppetöö vastavusse viimine kooli õppekavaga ning õpilase suurima lubatud nädala õppekoormusega, lähtudes põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 25 lõike 2 punktis 6 sätestatust. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavaks tegemisest; ettekirjutuse täitmist tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg: 01.02.2024.

2. Kooli õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja eesti keele oskus

39% kooli õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute kvalifikatsioon ei vasta nõuetele.

2.1. Järelevalves kontrolliti õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavust PG Sis⁴¹ sätestatud nõuetele ja võrreldi EHISesse kantud andmete vastavust (väljavõte 09.10.2023) kvalifikatsiooni tõendavatele dokumentidele.

Koolis töötas järelevalve alguses 38 õppe- ja kasvatusala töötajat (sh ühel töötajal tööleping

⁴¹ PGS, § 74¹. Kvalifikatsiooninõuded.

ajutiselt peatatud). 15 töötaja kvalifikatsioon pole nõuetekohane, sealhulgas ühe töötaja kvalifikatsioon pole nõuetekohane mõne aine õpetamiseks. Seega 39% kõigist õppe- ja kasvatusala töötajatest ei oma nõutavat kvalifikatsiooni.

Kvalifikatsioon ei vasta nõuetele järgmistel õppe- ja kasvatusala töötajatel:

- 1) koolipsühholoog (1,0 ametikohta, I–III kooliastme psühholoogia 22 tundi, mida õppekava ette ei näe) – koolipsühholoogina puudub erialane magistrikraad või koolipsühholoogi kutse;
- 2) õpetaja (koormus 25 tundi; eesti keel teise keelena II–III kooliastmes, eesti keel ja kirjandus II kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; EHISes on tema kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud on tähtajatu tööleping;
- 3) õpetaja (koormus 21 tundi; klassiõpetaja eesti keeles II kooliastmes, inimeseõpetus ja loodusõpetus eesti keeles II kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 4) õpetaja (koormus 4 tundi; keemia eesti keeles III kooliastmes) – puudub õpetajakutse; EHISes on tema kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud on tähtajatu tööleping;
- 5) õpetaja (koormus 7 tundi; muusika eesti keeles I–II kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 6) õpetaja (koormus 17 tundi; tehnoloogiaõpetus eesti keeles II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 7) õpetaja (koormus 23 tundi; klassiõpetaja eesti keeles I kooliastmes, eesti keel teise keelena I–II kooliastmes) – puudub õpetajakutse;
- 8) õpetaja (koormus 7 tundi; käsitöö ja kodundus vene keeles II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 9) õpetaja (koormus 24 tundi, inglise keel II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 10) logopeed (0,571 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või logopeedi kutse;
- 11) õpetaja (koormus 8 tundi; kehaline kasvatus eesti keeles II kooliastmes, kehaline kasvatus vene keeles I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 12) õpetaja (koormus 26 tundi; ajalugu ja ühiskonnaõpetus eesti keeles II–III kooliastmes, eesti keel ja kirjandus III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 13) õpetaja (koormus 10 tundi; eesti keel teise keelena II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 14) õpetaja (koormus 23,5 tundi; matemaatika vene keeles II–III kooliastmes, bioloogia vene keeles II kooliastmes, füüsika vene keeles II kooliastmes, informaatika vene keeles II kooliastmes, keemia vene keeles II kooliastmes, loodusõpetus vene keeles III kooliastmes) – tema kvalifikatsioon on nõuetekohane matemaatika- ja valikaine „informaatika“ õpetajana, bioloogia- ja füüsikaõpetajana tema kvalifikatsioon nõuetekohane ei ole, puudub õpetajakutse; EHISes on tema kvalifikatsioon hinnatud mittenõuetekohaseks ja sõlmitud tähtajaline tööleping;
- 15) õpetaja (koormus 22 tundi; klassiõpetaja eesti keeles I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse.

Koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt pole piisav.

2.2. Koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv peab nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt olema piisav⁴², et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine.

EHISE andmetel annavad õpetajad koolis 625,5 õppetundi. Neist 401 tundi (64%) annavad õpetajad, kelle kvalifikatsioon on nõuetekohane.

Kolmel õpetajal on nõuetekohane kvalifikatsioon võimalik saavutada õpetajakutse taotlemisega, kuid kümnel õpetajal puudub nõutav magistritaseme haridus ja õpetajakutse, kusjuures ükski neist ei õpi magistriõppes. Seega nende puhul ei ole võimalik nõutavat kvalifikatsiooni saavutada lähimate aastate jooksul ja koolijuht peab tegema endast kõik oleneva, et leida vajalikke nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajaid.

Eesti keele ja eesti keel teise keelena õpetajaid on koolis üheksa. Neist neli ei oma nõutavat kvalifikatsiooni. Koolis on 99 eesti keele ja eesti keel teise keelena õppetundi, millest 55 tundi (55% eesti keele tundidest) annavad nõutava kvalifikatsioonita õpetajad. Lisaks õpetavad eesti keelt ja eesti keelt teise keelena mitu nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajat, kel pole erialast ettevalmistust.

Juhtkonna vestlusel tõdeti, et olukord pole hea. Õpetajatega toimuvad arenguveestlused, käiakse tunde vaatamas ja uuele õpetajale saab määrata mentori. Pakutakse koolitusi. Koolis tehakse ka enda koostatud tasemetöid, et hinnata õpilaste tulemusi eesti ja inglise keeles ja matemaatikas. Õpetajad teevad õppeaasta lõpus eneseanalüüsi õpetaja kutsestandardi põhjal.

Nõutava kvalifikatsioonita eesti keele õpetajatest kaks on samas koolis töötanud pikemat aega. Selle aja jooksul pole nad saavutanud nõuetekohast kvalifikatsiooni.

Koolis pole õpilastele tagatud logopeedi, koolipsühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused.

2.3. PGSi⁴³ kohaselt peab õpilasele koolis vajadusel tagama tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.

Koolis töötas järelevalve ajal logopeed (1,0 ametikohta), eripedagoog (1,0 ametikohta) ja koolipsühholoog (1,0 ametikohta). Logopeedi ja koolipsühholoogi kvalifikatsioon pole nõuetekohane, sest töötajal puudub erialane magistrikraad või vastav kutse. Tugiteenuse tagamise eelduseks on see, et teenuse osutajal on vajalik kvalifikatsioon, seega pole koolis logopeedi ja koolipsühholoogi teenus tagatud.

Järelevalves selgus, et sotsiaalpedagoogi teenust osutab koolipidaja sõlmitud töölepinguga töötaja, kelle kvalifikatsioon ei ole nõuetekohane ja seega pole tagatud ka sotsiaalpedagoogi teenus.

Õppealajuhataja selgitas, et suurema osa oma tööajast töötab sotsiaalpedagoog nende kooli lastega ning kool on teadlik, et töötajal puudub sotsiaalpedagoogiline kõrgharidus.

Õppealajuhataja sõnul toetavad õpilaste hakkamasaamist õppetundides kaks abiõpetajat, neist üks eestikeelne, kuid temal on hetkel tööleping peatatud ja asendajat leitud ei ole. Logopeedina töötaval töötajal ja eripedagoogil puudub kõrgtasemel eesti keele oskus ja seega nad ei suuda õpilasi toetada eesti keeles õppimisel. Psühholoogil on nõutav keeletase olemas ja tema suudab õpilasi toetada vajadusel ka eesti keeles.

⁴² PGS, § 74 lg 9.

⁴³ PGS, § 37 lg 2.

Seega olemasolevad tugispetsialistid õpilaste eesti keele õppimist ei toeta ning eesti keele ja eesti keeles õpetavaid õpetajaid õpilastele parema õppekeskkonna loomisel ei nõusta.

Direktor on korraldanud avalikke konkursse ja vajadusel sõlminud tähtjalisi töölepinguid.

2.4. Direktor võib sõlmida tähtjalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ja kelle kvalifikatsioon ja pedagoogiline kompetentsus on piisavad, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine. Sellisel juhul korraldab direktor aasta jooksul uue avaliku konkursi⁴⁴.

Direktor on kevadel 2023 välja kuulutanud konkursid kahel korral: mais ja juunis. Mais väljakuulutatud konkursiga leiti osalise koormusega muusikaõpetaja (keelekümblusklassis) ning eesti keel teise keelena ja liikumisõpetaja (mõlemad osakoormusega).

Õppealajuhataja sõnul ei leitud nende konkurssidega ühtki kvalifikatsiooniga õpetajat ning samuti oli see ka eelmisel ja üle-eelmisel aastal.

Kui avalike konkurssidega sobivate õpetajate leidmine on raske, siis peab suuremat tähelepanu pöörama juba töötavate, kuid nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajate kvalifikatsiooni saavutamise toetamisele. Viimastel aastatel aga pole ükski koolis pikemat aega töötanud kvalifikatsioonita õpetaja täitnud kvalifikatsiooninõudeid.

Kahe õpetajaga, kelle kvalifikatsioon pole nõuetekohane, on koolis sõlmitud tähtjatu tööleping. Teiste nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega on sõlmitud õiguspäraselt tähtjalised töölepingud. Kuid nendest õpetajatest kuus on töötanud samas koolis rohkem kui kolm õppeaastat. Enamiku nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega on tähtjalise töölepingu lõpukuupäevaks 30.08.2024 ja kahel 13.06.2024.

Vestluses selgitas õppealajuhataja, et see on tingitud kartusest, et avalike konkurssidega uusi õpetajaid ei leita ja needki, kel praegu on tähtjaline tööleping, võivad lahkuda ebakindluse tõttu. Kui konkursil ei osale ühtki kvalifikatsiooniga kandidaati, siis eelistatakse juba töötanud õpetajaid. Nende õpetajate puhul nähakse koolis, et oma kogemustega saavad nad jätkata.

Eeltoodust saab järeldada, et koolis ei pingutata piisavalt, et leida vajalikke kvalifikatsiooniga õpetajaid, ja lepitakse olemasolevate töötajatega, kelle kvalifikatsiooni saavutamise osas ei olda piisavalt nõudlikud. Selgitame, et õigusaktide kohaselt peab kõigi õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon vastama kehtestatud nõuetele. Olukord, kus mõne töötaja kvalifikatsioon pole nõuetekohane, on pigem ajutine erandolukord, mille lahendamise nimel tuleb teha nii kooli pidajal kui koolil pingutusi. Ajutiseks ei saa nimetada olukorda, kus nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajaga sõlmitakse järjestikku tähtjalised tööleping viiel aastal või isegi pikemal perioodil, nagu koolis on tehtud.

Koolis ei ole kehtivat avaliku konkursi läbiviimise korda.

2.5. Avalike konkursside läbiviimise korra kehtestab kooli hoolekogu direktori ettepanekul⁴⁵. Koolis on õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ja teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute ametikohtade täitmiseks korraldatava avaliku konkursi läbiviimise korra kehtestanud

⁴⁴ PGS, § 74 lg 7.

⁴⁵ PGS, § 74 lg 6.

direktor⁴⁶. Kui õigusakti kohaselt on pädevus korra kehtestamiseks hoolekogul, siis direktori kehtestatud kord on kehtetu.

Hoolekogu esindajate sõnul nad ei tea, et direktor oleks teinud hoolekogule ettepaneku vastava korra kinnitamiseks.

Õppealajuhataja selgitas, et olemasolev kord on järelikut teadmatuses valesti kinnitatud.

Korras ei ole esitatud, mille alusel toimub kandidaatide hindamine, kas hinnatakse ka nende kvalifikatsiooni. Samuti ei ole otsuse tegemisel esitatud, mille põhjal ja mida arvestades otsus tehakse. Korra p 4.2. sätestab, et otsuse langetamisel arvestatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikes 5 sätestatuga. Nimetatud säte aga enam ei kehti. Oma kooli kordasid ja regulatsioone luues on vajalik esitada kõik põhimõtted ja reeglid antud korras ning mitte esitada need viitena õigusaktidele.

Koolis ei ole analüüsitud personalivajadust.

2.6. Järelevalves selgus, et koolis ei ole analüüsitud järgnevate aastate personalivajadusi, eelkõige silmas pidades eestikeelsele õppele üleminekut ja kooli arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamist. Seda pole tehtud ka varasemalt. Peamise tegevusena nimetatakse õpetajate keelekoolitustel osalemist ja avalike konkursside korraldamist.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et valmistatakse selleks, et järgmisel õppeaastal 1. ja 4. klass alustaks õppetööd eesti keeles: mitmed õpetajad osalevad eesti keele koolitustel ja loodetavasti saavutavad nõutud keeletaseme. Teatakse, kes käivad C1 ja B2 keeletaseme koolitusel. Kolm õpetajat ei ole aga oma keeleoskustaset täiendama asunud ning nende edasise jätkamise kohta juhtkonnal infot ei ole.

Õpetajate vestlusel selgitas üks õpetaja, et temaga ei ole kooli juhtkonnas keegi rääkinud keeletaseme tõstmisest.

Eespool kirjeldatust lähtudes ei saa olla kindel, et koolis on järgmisest õppeaastast piisavalt nõutud kvalifikatsiooniga (sh vajaliku keeletasemega) õpetajaid, et tagada kvaliteetne eesti keele ja eestikeelne õpe.

Õpetajad on vähe osalenud viimasel viiel aastal tänapäevasest õpikäsitusest lähtuvatel metoodikakoolitusel, eesti keele ja eestikeelse õppe metoodika koolitustel.

2.7. Õpetaja kutsestandardi kohaselt otsib õpetaja võimalusi enesearendamiseks, arvestades ka haridusasutuse arenguvajadusi. Kooli arengukava p 1.7 sätestab, et õppeaasta lõpus koostatakse koolituskava, mille kinnitab direktor. Käesolevaks õppeaastaks koolituskava kinnitatud ei ole. Vestlusel selgitas õppejuht, et seda jõuab veel teha.

Selgitame, et koolituskava eraldiseisva dokumendina koostada pole otstarbekas ning eelkõige peaks koolitused lähtuma õppeaastaks seatud eesmärkidest ning kavandatud arengusuundadest ja olema üks osa üldtööplaani tegevustest. Praegu koolitustega seonduvat üldtööplaanis ei ole esitatud.

⁴⁶ Direktori 12.05.2022 käskkiri nr 1-2/238 „Valga Priimetsa Kooli õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ja teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute ametikohtade täitmiseks korraldatava avaliku konkursi läbiviimise korra kinnitamine“.

2.8. Direktor on kinnitanud 2022/2023. õa koolitusplaani. Selle kohaselt oli üheks prioriteediks kursused, mis on seotud keelekümbelse metoodikaga ja LAK-õppega. Antud prioriteet läheb kokku ka sisehindamisel välja selgitatud parendusvaldkonnaga.

EHise järgi osales 15 õpetajat 2022. aastal 7tunnisel täiendkoolitusel „Eesti keele tõhusad aktiivõppe meetodid ja lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika multikultuurses koolikeskkonnas“. LAK-õppe ja keelekümbelse metoodika pikemaid koolitusi on läbinud viimase viie aasta jooksul vaid kaks õpetajat. Eesti keele kui teise keele õpetajad ei ole läbinud pikemaid ajakohaseid metoodikakoolitusi.

Õppealajuhataja selgitas, et õpetajate koolitus pole olnud piisav ja ta sooviks, et muude tööülesannete kõrval (nt HEV-õpilaste õppe koordinaator) saaks ta rohkem aega õpetajate koolituse ning koolitusvajaduse hindamisega tegelda.

Õpetajad selgitasid vestlusel, et koolituste valik ja osalemine on eelkõige õpetaja enda initsiatiiv, mõnikord on andud soovitusi ka juhtkond. Valitud koolitused märgib õpetaja koolituskalendrisse. Õpetajad nimetasid, et Tallinnas toimuvatel koolitustel on raske osaleda. Keelekümbelsekoolituste sisu osas oldi rahulolematud, sest need koolitused olevat aasta-aastalt ühesugused.

Nii keelekümbelse kui ka LAK-õppe ellurakendamiseks vajavad õpetajad järjepidevat tuge koolituste näol. Koolis pole hinnatud, kui võrd õpetajad on omandanud vastavad metoodikad ja kas rakendavad keelekümbelse ja LAK-õppe põhimõtteid ka igapäevases õppetöös. Juhtkonnal peab olema suurem roll õpetajate koolituste planeerimisel.

Koolis teevad õpetajad vähe omavahel koostööd.

2.9. Järelevalves vaadati, kas õpetajad teevad koostööd kolleegidega, et rakendada LAK-õpet, parendada õppimist ning jagada tulemuslikke õppimispraktikaid.

LAK-õppe rakendamiseks eesti keele ja eesti keeles ainet õpetavad õpetajad koostööd ei tee. Õpetajatevaheline koostöö on pigem juhuslik ja sõltub õpetajate omavahelistest suhetest. Koostööks kindlat aega ei ole koolis planeeritud.

Juhtkonna vestlusel selgitas õppealajuhataja, et varem kehtis koolis põhimõte, et igas veerandis külastatakse vähemalt kaht kolleegi tunde, kuid seda praegu enam ei tehta.

Vestlusel osalenud õpetajate sõnul koolis soositakse üksteise tundide külastamist ja seda võimalust ka kasutatakse, kui kolleeg seda soovib. Õpetajad selgitasid, et juhtkonnaliikmed külastavad õpetajate tunde, aga eelkõige on see seotud konkreetse klassi konsiiliumiks ettevalmistamisega. Kui õpetajal on olnud probleeme õppetöö juhtimisega, nt distsipliini hoidmisega, siis tuleb juhtkond appi ja annab soovitusi. Kui õpetaja on mentoriks nooremale kolleegile, siis samuti külastatakse tunde ja antakse soovitusi.

Õpetajate vahetust teiste koolidega ja koolidevahelist õpetajate koostööd ei toimu.

Kooli õppe- ja kasvatusala töötajate eesti keele oskuse tase ei ole nõuetekohane.

2.10. Õppe- ja kasvatusala töötajate riigikeelekeeleoskuse tase peab vastama kehtestatud nõuetele⁴⁷. Õppeasutuse juhtide, õppealajuhatajate, eesti keele ja eesti keeles õpetavate

⁴⁷ Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määrus nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“, § 8 p 6; § 9 p-d 6 ja 7.

õpetajate keeleoskustase peab olema C1. Vene keeles (vm võõrkeeles) õpetavate õpetajate ja tugispetsialistide keeleoskustase peab olema vähemalt B2.

Keeleoskustase pole nõuetekohane järgmistel õppe- ja kasvatusala töötajatel:

- 1) õpetaja (koormus 23 tundi; kehaline kasvatus eesti keeles I–III kooliastmes) – puudub C1 keeleoskuse tase;
- 2) õpetaja (koormus 22 tundi; klassiõpetaja eesti keeles II kooliastmes, klassiõpetaja vene keeles II kooliastmes, loodusõpetus ja vene keel II kooliastmes) – eesti keeles õpetamiseks puudub C1 keeleoskuse tase;
- 3) õpetaja (koormus 0,35; kehaline kasvatus eesti keeles I–II kooliastmes) – puudub C1 keeleoskuse tase;
- 4) eripedagoog, õpetaja – puudub B2 keeleoskuse tase;
- 5) õpetaja – puudub B2 keeleoskuse tase;
- 6) õpetaja – puudub B2 keeleoskuse tase;
- 7) logopeed – puudub B2 keeleoskuse tase;
- 8) õpetaja – puudub B2 keeleoskuse tase.

Vestlusel selgitas õppealajuhataja, et praegu osaleb C1 keeleoskuse taseme kursustel üheksa ning B2 keeleoskuse taseme kursustel kuus õpetajat. Nemad õpivad eesmärgiga saavutada vastav keeleoskus.

2.11. Ettepanekud direktorile

2.11.1. Planeerida ja esitada üldtööplaanis õppeaasta eesmärkidest ja õpetajate väljaselgitatud koolitusvajadusest lähtuvad vajalikud koolitused.

2.11.2. Motiveerida ja suunata eesti keele ja eesti keeles õpetavaid õpetajaid osalema erinevatele pikematele ajakohastele meetodikakoolitustele.

2.11.3. Analüüsida järgmise õppeaasta õpetajate vajadust ning arvestada asjaoluga, et alates 1. augustist 2024 hakkab kehtima eesti keele oskuse nõue õpetajate ning tugispetsialistide kvalifikatsiooninõudena.

2.11.4. LAK-õppe paremaks ellurakendamiseks planeerida õpetajatele regulaarsed koostööajad.

2.11.5. Töötada välja õpetajate tunnivaatluse ja tagasisidestamise põhimõtted ning rakendada ellu kolleegide tunnivaatlused, et arutada tulemuslike õpetamispraktikate üle.

2.11.6. Leida võimalusi eesti keele ja eesti keeles õpetavatele õpetajatele osaleda õpetajavahetuse projektides, et selle kaudu tuua oma kooli parimaid praktikaid teistest koolidest.

2.12. Ettekirjutused pidajale

2.12.1. Tagada koolis õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ning teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute vabade ametikohtade täitmiseks läbiviidava avaliku konkursi korra koostamine ja kinnitamine, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikest 6. Täitmise tähtaeg: 01.03.2024.

2.12.2. Tagada kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus lähtuvalt nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikest 9. Täitmise tähtaeg: 01.09.2024.

2.12.3. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele ja lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõikest 1, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel on olemas nõutav tasemeharidus, kuid puudub õpetajakutse, juhul, kui töötajale ei ole omistatud õpetajakutset hiljemalt 01.12.2024. Täitmise tähtaeg: 01.01.2025.

2.12.4. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele ja lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõikest 1, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel puudub magistrikraad ja kes ei ole asunud seda omandama 01.09.2023. Täitmise tähtaeg: 01.07.2024.

2.12.5. Tagada koolis õpilastele tasuta logopeedi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastava tugispetsialisti poolt, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetest 2 ja 3 ning § 74¹ lõikest 10. Täitmise tähtaeg: 01.04.2024.

2.12.6. Tagada koolis õpilastele tasuta koolipsühholoogi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastava tugispetsialisti poolt, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetest 2 ja 3 ning § 74¹ lõikest 8. Täitmise tähtaeg: 01.04.2024.

2.12.7. Tagada koolis õpilastele tasuta sotsiaalpedagoogi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastava tugispetsialisti poolt, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetest 2 ja 3 ning § 74¹ lõikest 9. Täitmise tähtaeg: 01.04.2024.

Ära kuulamisele taotles pidaja ettekirjutuste 2.12.5, 2.12.6 ja 2.12.7 tähtaja (õiendi eelnõus oli tähtajaks 01.02.2024) pikendamist kuni 31.12.2024 põhjusel, et kvalifikatsiooniga tugispetsialistide leidmine on keeruline. Valga Vallavalituse struktuuris olevate tugispetsialistide konkursid on alaliselt avatud olnud juba pikka aega, kuid kandidaatide avaldusi pole laekunud.

Selgitame, et õpilastel on õigus logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenusele kohe, kui ilmneb selle järele vajadus. Sotsiaalpedagoogil ja psühholoogil on oluline roll varakult märgata kooli õpikeskkonnas õpilastele ebasobivate tingimuste kujunemist ja neid ennetada. Valla veebilehel pidevalt avaldatud kuulutuste kaudu vajalike tugispetsialistide leidmine on ebaefektiivne moodus tugispetsialistide värbamiseks. Pidaja peab tegema kõik endast sõltuva, et tagada õpilaste õigus tugispetsialistide teenuse järele. Teenuse tagamiseks on võimalik kasutada erinevaid viise, muuhulgas osta teenus mujalt sisse. Õpilaste õigus tugispetsialistide teenuse järele tuleb tagada nii ruttu kui võimalik, seepärast ei ole võimalik nende ettekirjutuste tähtajaks anda üht aastat.

3. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe korraldus

3.1. PGSi kohaselt peab õppekeskkond toetama õpilase arengut ja koolis tuleb lähtuda õppe- ja kasvatus korraldamisel riiklikes õppekavades ning teistes õigusaktides õppekeskkonnale sätestatud nõuetest.

Eesti keele ning eesti keel teise keelena tegelik ainetundide maht on koolis kooskõlas riiklikus õppekavas sätestatuga. Õppekava tunnijaotusplaanis on 8. klassis eesti keel teise keelena tundide arv ühe võrra ettenähtust väiksem, kuid tegelikult toimuv tundide arv on nõuetekohane. Eesti keelest erineva kodukeelega õpilastele parema eesti keele oskuse tagamiseks on koolis keelekümbelusklassid, kus õppetöö toimub eesti keeles, ja vene õppekeelega klassides

õpetatakse kõikides kooliastmetes mitmeid õppeaineid eesti keeles, nagu on kirjeldatud käesoleva õiendi punktis 1.8.

Lisaks õppetööle on õpilastel võimalus osaeda eestikeelses robotika huviringis. Vestlustel tõid õpilased, lapsevanemad ja juhtkonna liikmed välja, et Valga linnas pakutav huvitegevus on eestikeelne ja õpilased osalevad nende tegevustes.

Juhtkonna sõnul toimuvad mitmed üritused ja ettevõtmised koolis eesti keeles: novembrikunstikuu töötoad on eesti keeles, kodanikupäeva aktus, isade-, mardi- ja kadripäeva tähistamine (1.– 4. klassile).

Õpetajad selgitasid vestlusel, et õpilastega käiakse muuseumide õppeprogrammides, kultuurikeskuses, Valga põhikooliga ollakse kirjasõbral, Valga põhikooli õpilased käivad esinemas ja esmaabist rääkimas, tehakse koos spordivõistlusi. Enne COVID-pandeemiat toimusid ka keelelaagrid.

Koolis saab suurendada eesti keele kasutamist õppetöövälisel ajal ja kooliüritustel. Samuti on vajalik suurendada nii õpetajatevahelise kui ka õpetaja-õpilase vahelise eestikeelse suhtluse osakaalu. Vestlusel tõid õpetajad välja, et õpetajad on oma käitumisega õpilastele eeskujuks ja keelekasutus on tähtis.

Juhtkond tõi välja, et koolis on välja pandud seintele eesti kultuuritegelaste pildid ja eestikeelne info.

Kooli klassiruumides oli seintel rohkesti eestikeelseid materjale. Kuna koolis on kasutusel koduklasside, mitte ainekabinettide süsteem, siis tõid aineõpetajad välja, et nad ei saa hästi kasutada ainetunnis „rääkivaid seinu“ ja seintele panna oma aines hetkel olulisi materjale. Tunnivaatlusel oli näha, et õpetajad üldjuhul ei kasutanud seintel olevat materjali aineõppes. Kuigi seintel oli erinevate ainevaldkondade materjalid, siis küsimusi tekitas selle aja- ja asjakohasus.

3.2. Järelevalves vaadeldi kaheksat õppetundi: kaht eesti keele tundi keelekümlusklassis, nelja eesti keel teise keelena tundi ja kaht eestikeelset ainetundi.

3.3. Füüsiline keskkond klassides toetab õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimist ja õpilase aine- ja keeleõppe arengut. Klassid on varustatud tänapäevase mööbliga, mida saab kergesti ümber paigutada, ja tehniliste vahenditega: arvuti õpetaja kasutuses, interaktiivsed tahvlid ja projektorid, sülearvutid. Kuigi klassides on vastavalt tööviisile võimalik mööblit kergesti ümber paigutada, seda üheski vaadeldud tunnis ei tehtud. Õpilased istusid kõigis tundides üksteise selja taga. Õpetajad kasutasid tehnilisi vahendeid igas tunnis.

Vestlusel selgitasid õpetajad ja juhtkonnaliikmed, et väljaspool kooliruumi toimuvad muuseumitunnid ja KIKi projektidega seonduvad õppekäigud eesti keeles.

3.4. Tundides rääkisid õpetajad eesti keeles ja nende keelekasutus oli korrektne. Mitmes tunnis oleks pidanud õpetaja kasutatav keel olema lihtsam, lastele eakohasem, tööülesannete andmine selgem. Vene keelt kasutati ülesannete täpsustamiseks, üksikute sõnade tõlkimisel või individuaalse õppekavaga õpilaste juhendamisel. Oli ka eesti keel teise keelena tund, kus vene keelt kasutati põhjendamatult palju ja oli näha, et sellega olid nii õpilased kui õpetaja harjunud.

3.5. Õpilaste eesti keele kasutus on nõrk, enamikus tundides küsiti õpetajalt vene keeles, vastati õpetaja küsimusele ühe sõnaga, väga vähestel juhtudel täislausega. Õpetajad ei juhtinud sageli tähelepanu vajadusele vastata täislausega ja hääldada vastus selgelt välja. Tundides rääkisid õpetajad palju rohkem kui õpilased.

3.6. Eesti keel on paljudele muu kodukeelega õpilastele emakeele kõrval esimene õpitav keel ja seetõttu on eriti oluline õppe huvitavus ja jõukohasus, et tekiks ja säiliks õpimotivatsioon. Vaadeldud keeletundides ei kasutatud aktiivset suhtlust võimaldavaid õppeviise. Ühel juhul said õpilased omavahel dialoogis osaleda ning kasutatava sõnavara omandamise järel innustusid sellest.

Ühes vaadeldud tunnis arendati kõiki nelja keele osaoskust, kuid rääkimist ja keele kasutamist suhtlemiseks oli mahult kõige vähem. Üldjuhul õpilased lugesid teksti ja tegid kirjalikult tööülesandeid. Mitmel juhul ei saanud õpilased loetud tekstist iseseisvalt aru, kuigi käsitletava teema oli õpilastele tuttav. Ainult ühes eestikeelses ainetunnis ergutas õpetaja õpilasi küsimusi küsima, arutlema, arvamust avaldama ning kuna õpilastel oli vajalik sõnavara omandatud, siis suutsid õpilased seda ka teha.

Õpetajad tutvustasid tunni alguses tunnis tehtavat, kuid enamikes tundides õpilasest lähtuvaid aine-, keele- ja õpioskuste eesmärke ei sõnastatud. Eesmärkide seadmisel ei kaasatud õpilasi. Samuti ei uuritud õpilaste varasemaid teemakohaseid teadmisi ega seda, mida nad käsitletava teema kohta teada sooviksid saada. Mitme tunni kokkuvõttes küsiti õpilastelt, mis tunnis meeldis. Õpilaste vastused olid üldjuhul, et õppida, kirjutada, lugeda. Õppimisest lähtuvat kokkuvõtet tundides ei tehtud.

Õpetajad olid tunnid ette valmistanud, kuid tunnid olid enamikel juhtudel kavandatud nii, et õpilased ei saanud tunnis aktiivselt osaleda ja suhelda. Kirjutamisega seotud õpiülesannetele kulutati ülemäära suur osa kogu tunnist. Kuna õpetajad ei püstita tundidele õpilase õppimisest lähtuvaid eesmärke, siis jäi mitmel juhul ebaselgeks, mida valitud ja suurt osa tunnist täitva õpiülesandega sooviti õppida või omandada.

3.7. Koolis õpitakse mitmeid õppeaineid eesti keeles, keelekümbelklassides kõiki õppeaineid. Lõimitud aine- ja keeleõppe põhimõtete rakendamist vaadeldud tundides ei näinud (v.a ühes tunnis). Kõik aineõpetajad ei arendanud aineõppes aine- ja suhtluskeelt ning eesti keele tundidesse ei lõimitud aineõppes õpitavat. Ka eesti keele tundides ei õpitud, korratud ega seletatud sõnavara. Sõnade tähenduste selgitamine oli juhuslik ja seda tehti ainult suuliselt. Aineõpetajad suunasid tähelepanu õigekeelsusele, kuid mitte sõnavara laiendamisele, suhtlemisoskuse arendamisele. Aine- ja keeleõpetajad omavahel koostööd ei tee.

3.8. Positiivsena saab välja tuua, et õpetajate ja õpilaste vahel on head suhted. Õpetajad on toetavad, sõbralikud, eksimine on lubatud. Õpetajad kiidavad õpilasi, kasutades enamasti sõna „tubli“. Rohkem võiks tähelepanu pöörata õpilaste jõupingutuste tunnustamisele ja tagasisides tuua esile õpilase õppimist. Oluline on jälgida, et hinnataks ja tagasisidestataks kõigi nelja osaoskuse õpitulemusi.

Enamikus vaadeldud tundides ei näinud, kas õpetaja on teadlik iga õpilase õpivajadusest, õpilase tugevustest ja arenguvajadustest, v.a HEV-õpilaste puhul, kellele oli koostatud individuaalne õppekava, mida õpetaja arvestas. Tööülesanded olid üheaegselt kõigile täitmiseks, parema keeleoskusega õpilased ei saanud pingutust nõudvaid õpiülesandeid või

võimalust juhendada nõrgema keeleoskusega kaaslast. Vaadeldud tundides õpilastele valikuid ei antud.

3.9. Kool on osalenud riiklikes tasemetöodes, samuti koostatakse ise tasemetöid erinevates ainetes, ka eesti keeles. Õpetajad selgitasid vestlusel, et nad jälgivad tähelepanelikult õpilaste tasemetööde sooritamist ja tulemusi ning iga õpetaja ülesanne on teha nendest järeldusi. Ühe õpetaja sõnul on ta hakanud keeletunnis suuremat tähelepanu pöörama funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele. Juhtkonna sõnul õpetajad ise vaatavad ja teevad tasemetööde tulemustest lähtuva eneseanalüüsi.

3.10. Õppimist toetava õppekeskkonna looja on õpetaja. Õpetaja kvalifikatsioonile on seatud nõuded, samuti peab õpetaja pidevalt arendama enda professionaalseid oskusi, märkama ja tuvastama oma arenguvajadusi ning sellest lähtudes kavandama oma õppimisvajadust. Õiendi punktides 2.1. ja 2.2. kirjeldatu kohaselt on koolis paljud eesti keele ja eesti keeles aineid õpetavad õpetajad nõutava kvalifikatsioonita või ainealase ettevalmistuseta ning ajakohastel ja tänapäevase õpikäsitusega kooskõlas olevatel täiendkoolitustel on osaletud vähe. Vaadeldud tunnid näitasid, et mitmete õpetajate metoodilised oskused vajavad täiendamist ja kvalifikatsioonita ja/või ainealase ettevalmistuseta õpetajate aineteadmised pole piisavad õpilaste arengut toetava õppekeskkonna loomiseks. Tundide vaatlusel selgus ka, et koolis on õpetajaid, kes oma teadmiste, oskuste ja heade praktiliste kogemustega saavad olla kolleegidele nõustajateks ja mentoriteks.

3.11. Ettepanekud direktorile

3.11.1. Mõelda läbi, kuidas saavad heade metoodiliste oskuste ja praktiliste kogemustega õpetajad toetada kolleege, kelle oskused vajavad täiendamist. Planeerida selleks õpetaja tööaega ja leida võimalusi tegevuse tulemustasustamiseks.

3.11.2. Nõutava kvalifikatsioonita ja/või erialase ettevalmistuseta õpetajatele määrata kolleegist nõustaja või mentor, kellega koos valmistatakse ette ja analüüsitakse tunde teatud perioodil. Planeerida selleks õpetaja tööaega ja leida võimalusi tegevuse tulemustasustamiseks.

3.11.3. Teha koostööd Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liiduga ja selle kaudu pakkuda õpetajatele osalemist liidu korraldatavatel koolitustel.

3.11.4. Kutsuda Haridus- ja Noorteametist kooli keelevaldkonna nõustaja, kes nõustab juhtkonda ja toetab eesti keele õpetajate arengut.

3.11.5. Arutada koos õpetajatega ja kokku leppida, kuidas nad saaksid tunnis maksimaalselt kasutada kommunikatiivse keeleõppe põhimõtteid ja milliseid meetodeid selleks saab kasutada.

3.11.6. Pöörata tähelepanu, kas ja kuidas keeleõppes ja eestikeelses aineõppes arendatakse võrdselt kõiki osaoskusi.

3.11.7. Pöörata tähelepanu, et õpetajad eestikeelses ainetunnis seaksid nii keele-, õpioskuste kui ka ainealaseid eesmärgid.

3.11.8. Arutada õpetajatega tunni õpilasest lähtuva eesmärgistamise tähtsust ning juhtkonna tunnivaatlustel pöörata sellele tähelepanu.

4. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe kvaliteedi ja tulemuslikkuse hindamine ja kavandatud arendustegevus

Põhikooli lõpetaja eesti keel teise keelena tulemused on võrreldavad Eesti keskmisega.

4.1. Olemasolevad tulemusnäitajad

Põhikooli lõpuks B1 keeletaseme saavutanute osakaal on kooli vene õppekeele klassides madal, jäädes viimastel aastatel alla 50% (tabel 1).

Juhtkonna vestlusel tõdeti, et vene õppekeele õpilaste põhikooli eesti keele lõpueksami tulemustega rahul ei olda ja COVID-pandeemia tõttu distantsõppel tekkisid õpilastel keele õppimisega raskused, mistõttu kevadel võivad tulemused olla veelgi halvemad.

Tabel 1. Põhikooli lõpus B1 keeletaseme saavutanute osakaal Valga Priimetsa Koolis.

Õppekeel		2018	2019	2021	2022	2023
eesti (keelekümblus)	Valga Priimetsa Kool	94%	85%	100%	89%	92%
	EESTI	87%	89%	88%	86%	92%
vene keel	Valga Priimetsa Kool	58%	67%	46%	47%	37%
	EESTI	62%	63%	49%	47%	43%
Õppekeeled kokku	Valga Priimetsa Kool	75%	75%	69%	68%	62%
	EESTI	67%	68%	58%	56%	59%

Allikas: 2018-2022 andmed – EHIS (info lõpetamise kohta) ja EIS (eksamitulemused), 2023 andmed – EIS (see tähendab, et arvesse on võetud vaid eksami tegemise infot, kuid mitte infot kooli lõpetamise kohta)

Koolis on vene õppekeeles õppinute ja eesti keel teise keele eksami teinud lõpetajate hulgas Eesti keskmisest vähem neid, kes saavutavad tiptulemuse (st üle 80 punkti). Positiivse trendina saab välja tuua, et vähem on ka neid, kes saavutavad väga madala tulemuse (alla 20 punkti). Samal ajal keelekümblusklassi lõpetanute hulgas on mõnel aastal üle 80 punkti saanute osakaal kõrgem (2021. ja 2022. aastatel) ja mõnel aastal madalam (2023. aastal madalam 16 protsendipunkti) Eesti keelekümblusklasside keskmisega võrreldes.

Tabel 2. Põhikooli eesti keel teise keelena lõpueksamil alla 20 punkti ja vähemalt 80 punkti saavutanute osakaal.

Õppekeel		2019		2021		2022		2023	
		Alla 20	Üle 80	Alla 20	Üle 80	Alla 20	Üle 80	Alla 20	Üle 80
eesti (keelekümblus)	Valga Priimetsa Kool	0,0%	69%	0,0%	72%	0,0%	72%	0,0%	54%
	EESTI	0,6%	75%	1,0%	69%	0,7%	64%	0,0%	70%
vene keel	Valga Priimetsa Kool	0,0%	20%	12,5%	25%	5,3%	16%	5,3%	16%
	EESTI	2,7%	37%	4,9%	26%	8,3%	21%	10,7%	19%
Õppekeeled kokku	Valga Priimetsa Kool	0,0%	43%	7,1%	45%	2,7%	43%	3,1%	31%
	EESTI	2,2%	44%	3,9%	36%	6,5%	31%	8,6%	29%

Allikas: 2018-2022 andmed – EHIS (info lõpetamise kohta) ja EIS (eksamitulemused), 2023 andmed – EIS (see tähendab, et arvesse on võetud vaid eksami tegemise infot, kuid mitte infot kooli lõpetamise kohta)

Keelekümblusklasside õpilaste eesti keele tulemused põhikooli lõpus on võrreldavad Eesti keskmise tulemusega, välja arvatud 2023. aastal, mil keelekümblusklasside Eesti keskmine oli oluliselt kõrgem kooli keelekümblusklassi õpilaste tulemusest (tabel 3).

Tabel 3. Põhikooli lõpus eesti keel teise keelena lõpueksami tulemuste keskmine koolis ning Eestis.

Õppekeel		2018	2019	2021	2022	2023
eesti (keelekümblus)	Valga Priimetsa Kool	83,76	82,31	83,50	81,94	70,07
	EESTI	82,22	84,10	80,65	79,24	82,49
vene keel	Valga Priimetsa Kool	62,32	66,00	55,71	57,58	51,11
	EESTI	66,33	66,18	58,02	55,10	53,26
Õppekeeled kokku	Valga Priimetsa Kool	72,44	73,57	67,62	69,43	61,66
	EESTI	69,12	69,62	63,34	60,64	58,83

Allikas: 2018-2022 andmed – EHIS (info lõpetamise kohta) ja EIS (eksamitulemused), 2023 andmed – EIS (see tähendab, et arvesse on võetud vaid eksami tegemise infot, kuid mitte infot kooli lõpetamise kohta)

Põhikooli matemaatika lõpueksami tulemused on nii eesti kui vene õppekeele klassides Eesti keskmisest tulemusest madalamad (tabel 4). Koolisiselt on eesti õppekeele õpilaste põhikooli matemaatikaeksami tulemused olnud madalamad (v.a. 2022) vene õppekeele õpilaste tulemustest.

Tabel 4. Matemaatika lõpueksami tulemuste keskmine koolis.

Õppekeel		2018	2019	2021	2022	2023
eesti (keelekümblus)	Valga Priimetsa Kool	17,06	26,15	19,17	24,67	23,33
	EESTI	32,85	34,96	27,19	27,70	29,83
vene keel	Valga Priimetsa Kool	16,00	30,20	23,65	15,52	26,96
	EESTI	31,11	33,64	25,34	25,35	29,19
Õppekeeled kokku	Valga Priimetsa Kool	16,50	28,32	21,68	19,74	25,49
	EESTI	33,49	36,38	28,58	29,02	32,60

Allikas: 2018-2022 andmed – EHIS (info lõpetamise kohta) ja EIS (eksamitulemused), 2023 andmed – EIS (see tähendab, et arvesse on võetud vaid eksami tegemise infot, kuid mitte infot kooli lõpetamise kohta)

Sisehindamisel kogutakse koolis erinevaid näitajaid, mida ei analüüsita ja mis ei ole seotud püsitud eesmärkidega.

4.2. Käesoleva järelevalve teemast lähtudes vaatleme, kuidas on koolis sisehindamisel hinnatud eesti keele õppe tulemuslikkust ja milliseid arendustegevusi eesti keele ja eestikeelsele õppele üleminekuks kavandatud.

PGSi⁴⁸ kohaselt peab koolis tegema sisehindamist. Sisehindamine peab olema pidev protsess, mille eesmärk on tagada õpilaste arengut toetavad tingimused ja kooli järjepidev areng. Selleks selgitatakse välja kooli tugevused ja parendusvaldkonnad.

Kooli sisehindamise kord⁴⁹ määratleb, et kompleksne sisehindamine viiakse läbi kord arengukava perioodi jooksul ja iga õppeaasta lõpus analüüsitakse kavandatud tegevuskavade elluviimise tulemusi, tehes õppeaasta kokkuvõtte ja hinnates õppeaasta tulemuslikkust. Koolis on järgitud korras sätestatud: koostatud on sisehindamise aruanne arengukava perioodi 2019–2021 kohta ning õppeaastate kohta õppe- ja kasvatustegevuse analüüs.

Sisehindamise aruandes on õppe- ja kasvatustegevuse parendusvaldkondadena märgitud keelekümblusmetoodika kasutamist eestikeelsele õppele ülemineku perioodil kõigis klassides, õpilaste paremat tagasisidestamist ja küsitlemist, LAK-õppe arendamist ja aktiivset kasutamist.

⁴⁸ PGS, § 78 lg 1.

⁴⁹ Direktori 13.09.2016 käskkirj nr 1-2/289 „Valga Priimetsa Kooli sisehindamise läbiviimise korra kinnitamine“.

4.3. Sisehindamise korras on esitatud, milliseid õpilaste ja õpetajatega seotud näitajaid regulaarselt kogutakse. Sisehindamise aruandes pole esitatud andmeid kõikide näitajate kohta ning seetõttu pole ka vastavat analüüsi. Näiteks ei esita sisehindamise aruanne klassikursuse kordajate osakaalu, põhikooli lõpueksamite tulemusi, õppest mõjuva põhjuseta puudujate osakaalu. Õppeaasta kokkuvõttes on põhikooli lõpueksamite tulemused esitatud.

Sisehindamise kord ei sätesta ka näitajaid, mis on seotud eesti keele ja eestikeelse õppe tulemuslikkusega.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et direktorite vahetumine võib olla põhjustanud segaduse ka sisehindamises, kuid eestikeelse õppe tulemuslikkuse hindamist peetakse vajalikuks.

4.4. Sisehindamine peab olema protsess, mille käigus kogutakse kokkulepitud viisil ja ajal andmeid, et hinnata kooli arengukava eesmärkide täitmist ja ressursside kasutust, et leida organisatsiooni tugevused ja parendamist vajavad valdkonnad. Seega arengueesmärkidega koos tuleb seada ka tulemusnäitajad, mille abil hinnatakse, kas loodud arenguplaan on rakendunud. Seda põhimõtet kooli sisehindamise kord ei esita. Oluline on määratleda regulaarsed kogutavad näitajad, et jälgida ja hinnata õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkust. Kuid oluline on ka arengueesmärkide täitmist hinnata ja seda saab teha püstitatud eesmärkidele tulemusnäitajaid seades. Sisehindamisel eesmärkidest lähtuvaid tulemusnäitajaid kool seadnud ei ole. Seetõttu pole ka tõenduspõhiselt analüüsitud eesmärkide saavutamist. Sisehindamise aruandes on analüüsina esitatud tegevuste kirjeldused ja väited (nt koolis valitsevad kõikide osapoolte vahel lugupidavad, üksteist arvestavad suhted, mille kujundajaks on kooli personal, kes on käitumise ja suhtlemisega eeskujuks). Millel väited põhinevad, selgitatud ei ole. Kooli sisehindamise aruandes ega ka õppeaastate kokkuvõtetes ei ole kajastatud rahuloluküsitluste tulemusi, kuigi kool osaleb riiklikes rahuloluküsitlustes.

Vestlusel tõdes õppealajuhataja, et rahuloluküsitluste tulemuste analüüsi pole jõutud teha seoses direktori ajutise eemalejäämisega.

Riiklikes tulemusnäitajates kajastatavatel rahuloluküsitluse andmetel on Priimetsa Koolis nii kooliga rahul olevate õpilaste osakaal kui ka viimase kahe nädala jooksul korduvalt mitte kiusatute osakaal kogu Eesti samade näitajate väärtustest oluliselt madalamad (tabel 5). Tabeli 6 andmetest ilmneb, et tunnetuslikku kiusamist esineb rohkem nooremates klassides, kus korduvat kiusamist pole kogenud ligi 40% õpilastest. Seega on enda hinnangul viimase kahe nädala jooksul kogenud korduvat kiusamist üle 60% küsitlusele vastanud 4. klassi õpilastest.

Kooli kogu keskkond, sealhulgas see, kas õpilased tunnevad end koolis hästi ning kui palju on koolis kiusamist, mõjutab oluliselt õpimotivatsiooni ning sellest lähtuvalt õpitulemusi. Haridusega rahulolu hindamise kontseptsioonile⁵⁰ tuginev riiklik rahuloluküsitlus on välja töötatud eesmärgiga aru saada, kuidas kooli liikmeskond kooli kogu keskkonda tunnetab selleks, et koolil oleks võimalik enda keskkonnas tehtavate muudatustega mõjutada kooli liikmeskonna motivatsiooni. Mida madalam rahuolu kooliga ja väiksem turvalisus, seda suurema tõenäosusega on madalamad ka õpilaste õpimotivatsioon ning õpitulemused. Seepärast peab koolis rahuolu ja kiusamisnäitajaid väga põhjalikult analüüsima ja olukorra muutmiseks asjakohaseid tegevusi kavandama.

⁵⁰ https://hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/haridusega_rahulolu_hindamise_kontseptsioon.pdf

Tabel 5. Õppeprotsessi osalejate subjektiivne rahuolu: kooliga pigem rahul või täiesti rahul õpilaste osakaal küsitlusele vastanutest (8. klass)⁵¹

	2019	2020	2021	2022	2023
Kooli keskmine	15,79	15,00	15,15	22,22	12,5
Eesti keskmine	24,50	24,37	24,60	23,01	20,1

Allikas. Haridus- ja Teadusministeerium

Tabel 6. 4. ja 8. klassi õpilaste osakaal kõigist küsitlusele vastanutest, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud.⁵²

	2019	2020	2021	2022	2023
Kooli 4. klassi õpilased	39,29%	0	26,09%	38,46%	36,4
Eesti 4. klassi õpilased	65,42%	67,79%	66,01%	63,48%	60,6
Kooli 8. klassi õpilased	43,83%	66,67%	62,16%	57,89%	42,3
Eesti 8. klassi õpilased	74,01%	74,19%	79,34%	76,67%	69,8

Allikas. Haridus- ja Teadusministeerium

Sisehindamises kajastatakse ja loetletakse planeeritud ja tehtud tegevusi. Tegevustest tähtsam on analüüsida, kas tegevustega saavutati soovitud tulemused. Aga selleks peab koos eesmärkide püstitamisega määratlema ka tulemused ja näitajad, et hinnata eesmärkide saavutatust.

Lisaks sisehindamise korras nimetatud näitajatele on õppeaasta õppe- ja kasvatustegevuse kokkuvõtetes esitatud veel õppetöö tulemused (õppeedukuse ja kvaliteedi %) klassiti ja koolistmeti, tasemetööde tulemused, eesti keele tundide arv klassiti, eesti keeles õpetatavate ainete osakaal keelekümbelklassides, aga mitte vene õppekeelega klassides, eesti keeles õpetatavate õppeainete loetelu. Tasemetööde ja eksamite tulemusi analüüsitakse ei ole.

Kokkuvõttes on kirjas, et tulemusi analüüsitakse õppenõukogus, töögruppides ja lastevanemate koosolekul.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et õppealajuhataja esitab kogutud andmed õpetajate töögruppidele, et nad selle põhjal tooksid välja oma analüüsi. Sügisesel koolivaheajal anti erinevad näitajad õpetajate tööühmadele ülevaatamiseks ja oma analüüsid tuleb saata õppealajuhatajale.

Õpetajate vestlusel selgitasid õpetajad, et koolivaheajal vaadati tööühmas eksamihindeid, õpilaste edukust, kuid infot oli palju ja seda analüüsida raske. Pigem andis tööühm tagasiside, kas nende meelest oli info õige.

Vestlusel osalenud lapsevanemate esindajad olid teadlikud kooli erinevatest tulemusnäitajatest, sest lastevanemate ja hoolekogu koosolekul on neid tutvustatud. Analüüsi pole aga nendel koosolekutel tehtud.

Seega on mõningaid tulemusnäitajaid erinevatele osapooltele esitatud ja neid ka teatud määral arutatud. Positiivsena saab välja tuua praktika, et tulemusnäitajaid peavad hindama ja analüüsima esialgu õpetajate tööühmad. Kuid vestluste põhjal saab järeldada, et kõigile pole täpselt selge, mida nad tegema või esitama peavad. Analüüs peab kajastuma sisehindamise

⁵¹ Näitaja arvutatakse rahulolu-uuringus sisalduva kolme väite ("Koolis on huvitav", "Tunnen ennast koolis hästi", "Enamasti lähen ma kooli hea meelelega") vastuste keskmise põhjal. Õpilane vastab skaalal 1-5 (1 - ei ole üldse nõus, 5 - täiesti nõus). Indikaatori väärtuse leidmiseks arvutatakse nende õpilaste osakaal, kelle kolme vastuse keskmine on vähemalt 4.

⁵² Osakaalus ei sisaldu need vastanud, kes ei ole ühelegi kiusamisega seotud küsimusele vastanud. Rahulolu-uuringus küsitakse kiusamise kohta järgmisi küsimusi: "Märgi ära, kas kahe viimase nädala jooksul on ... teiste õpilaste poolt sulle meeleaga haiget tehtud (löödud, tõugatud jms)?" ... teised õpilased Sinuga norinud või Sind mõnitanud?"; ... teised õpilased Sinu asju lõhkunud või Sinult midagi ära võtnud?"; ... teised õpilased Sind Internetis solvanud või ähvardanud?" Vastusevariandid: mitte ühtegi korda; üks kord; mitu korda. Õpilased, keda ei ole korduvalt kiusatud, on nelja küsimuse peale maksimaalselt ühel korral märkinud vastuseks „üks kord“ ning mitte ühtegi korda „mitu korda“.

materjalides.

4.5. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe kohta eraldi näitajaid koolis ei koguta. Kui kool on osalenud riiklikes tasemetöodes, siis nende tasemetööde tulemused on esitatud, kuid nende tulemuste analüüsi ja järeltõlge tehtud ei ole.

2021/2022. õa kokkuvõttes on 4. klassi eesti keel teise keelena tasemetööde tulemused osaoskuste kaupa välja toodud. Sellest selgub, et nõutud A1 keeleoskustasemel sooritas tasemetöö 11% (2 õpilast 18st) ja 50% tasemetöö tegijatest ei saavutanud A1 taset. Osaoskuste kaupa oli kõige madalam tulemus rääkimises ja kirjutamises. Peab märkima, et 18 tasemetöö tegija hulgas olid ka keelekümbelklassi õpilased. Seega ka keelekümbeluses ei saavutata nõutud keeleoskustaset I kooliastme lõpuks.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et tasemetöö tulemusi mõjutas kindlasti COVID-pandeemia aegne distantstõpe. Lisaks mõjutas tulemusi ka asjaolu, et õpilased ei olnud kokku puutunud arvutipõhise tööga, eelkõige just oli õpilastele raske rääkida arvutiga, mistõttu mitmed õpilased said rääkimises väga nõrga tulemuse. Ka õpetajad kasutasid seni vähe õppetöös arvutiklassi. Sellest tehti järeldused ning nüüd on alates 1. klassist õpilastel arvutitunnid.

Riiklikud tasemetööd annavad eelkõige võimaluse koolile (õpetajale) saada tagasisidet õpilaste õpitulemustest ja õppekava täitmisest. Oluline on, et koolis analüüsitaks põhjalikult saadud tulemusi ja selle põhjal tuvastataks arenguvajadused ning tehtaks õppeprotsessis vajalikud muudatused. Koolis on tasemetööde tulemusi vaadatud, eelkõige jäetakse analüüsi ja muudatuste tegemine õpetajatele.

Kindlasti mõjutas distantstõpe õpilaste õpioskuste omandamist, kuid viimasel kahel õppeaastal on õpilased saanud olla kontaktõppes ning selle aja jooksul on pidanud õpetajad tuvastatud õpilünkadega tegelema.

Koolis tehti 2022/2023. õppeaasta lõpus (kevad 2023) enda koostatud materjalidel põhinevad tasemetööd inglise keeles, matemaatikas ja eesti keeles. Kokkuvõtet, analüüsi ega järeldusi ei ole esitatud.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et nende tasemetööde tulemusi vaatasid õpetajad ise ja tegid eneseanalüüsi.

Koolil on arengukava⁵³ aastateks 2023–2028, milles on määratud kooli arengu põhisuunad, kuid eesmärged sõnastatud ei ole.

4.6. Sisehindamisel väljaselgitatud parendusvaldkonnad, mis ei põhine analüüsil, kajastuvad arengukava tegevusvaldkondade põhisuundades. Arengukavaperioodiks otseselt üht või mitut põhieesmärki ei ole sõnastatud. Esitatud on prioriteedid: kvaliteetse eestikeelse õppe tagamine, õppijakeskne lähenemine, kaasava hariduse põhimõtete rakendamine ja õpilaste ning õpetajate digipädevuste arendamine.

Sisehindamisel hinnatakse arengukava eesmärkide täitmist, et leida organisatsiooni tugevused ja parendamist vajavad valdkonnad. Kui selgeid, arusaadavaid ja mõõdetavaid eesmärgi püstitatud pole, ei ole võimalik sisehindamist teha.

⁵³ Valga Vallavolikogu 27.09.2023. a määrus nr 47 „Valga Priimetsa Kooli arengukava aastateks 2023–2028“.

4.7. Arengukava üheks osaks on eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava 2023–2028. Konkreetse ülesandena on selles tegevuskavas esitatud, et vene õppekeele klassides suurendatakse 2023/2024. õppeaastal eestikeelsete õppeainete mahtu vähemalt 60%-ni.

Järelevalves selgus, et seda pole saavutatud. Eestikeelse õppe maht pole üheski tavaklassis jõudnud 60%-ni. Kõige väiksem eestikeelse õppe osakaal on 6. klassis, 33%, teistes klassides jääb eestikeelse õppe osakaal 40% juurde. Kõige kõrgem on eestikeelse õppe osakaal 3. klassis, 52%. Koolis ei ole hinnatud, kui suur on erinevates klassides eestikeelse aineõpetuse osakaal ja kuidas peaks soovitud tulemuseni jõudma ning kes ja mida selleks tegema.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et tegevuskava kohaselt valmistatakse selleks, et 1. ja 4. klassides oleks järgmisest õppeaastast õppetöö eesti keeles. Sellest tulenevalt osalevad õpetajad keelekursustel ja kooli õppekava koos ainekavadega soovitakse üle vaadata.

Õppeaastaks koostatud üldtööplaani ei taga kooli arengut, sest on erinevatel õppeaastatel ühesugune ja keskendub peamiselt rutiinsetele tegevustele, mitte arendustegevustele kooli arengukavast, õppekavast ja sisehindamise tulemustest lähtudes.

4.8. Määrus⁵⁴ sätestab, mis peab üldtööplaanis olema määratletud ja kuidas vormistatud. Üldtööplaan peab olema dokument, millega viiakse ellu arengukavas ja õppekavas esitatud, arvestades eelmise õppeaasta sisehindamisest tulnud parendusvaldkondi ja õppeaasta üldeesmärki.

Järelevalves toimunud vestlusel selgitasid õpetajad ja juhtkonnaliikmed, et üldtööplaan on õppeaasta tegevuskava, kuhu pannakse õppetöö ja üritustega seonduv.

Järelevalves esitati 2022/2023. ja 2023/2024. õa üldtööplaanid. Tegemist on praktiliselt ühesuguse sisuga dokumentidega: iga valdkonna eesmärgid ja visioonid on ühesugused ja tegevused kattuvad samuti suures osas. Üldeesmärki õppeaastaks sõnastatud ei ole. Esitatud on arengukavas määratletud prioriteedid ja iga valdkonna eesmärk.

Õppeaasta üldeesmärk peaks esitama käesoleva õppeaasta olulisema arengusuuna, sõnastama olukorra, mida tahetakse õppeaasta lõpuks saavutada. Iga valdkond saab sealt oma spetsiifikast tulenevad ülesanded ja tegevused, mis peaks viima eesmärgis sõnastatud soovitud olukorrani. Üritused ja rutiinsed, ka igapäevast toimimist kindlustavad tegevused (tunniplaani koostamine, töögruppide koosolekute korraldamine, juhtkonna nõupidamised, ametijuhendite uuendamine, konsultatsioonide läbiviimine) võib üldtööplaanis lisada, kuid eelkõige on vajalik planeerida üldeesmärgi täitmist kindlustavad spetsiifilised ülesanded ja tegevused. Arengule ei aita kaasa tegevused, mille kohaselt millegi tegemist jätkatakse, nt jätkata kõikide kooliastme tavaklassides loov- ja oskusainete läbiviimist eesti keeles. Nagu eespool selgitati, ei viida kõikides klassides loov- ja oskusained läbi eesti keeles. Sellisena on see tegevus vaid formaalne, ei vasta tegelikule olukorrale ega aita kaasa kooli arendamisele. Vajalik on erinevatele pooltele (juhid, õpetajad) määratleda konkreetsed ülesanded ja tegevused, mis aitavad liikuda soovitud olukorra suunas.

Aastast-aastasse märgitakse plaanides vajadust tagada kvaliteetset eestikeelset õpet: arendada keelekümblust, laiendada LAK-õpet ja vene õppekeele klassides süvendada eesti keele õpet. Kuid vastavat eesmärki, sellest tulenevaid ülesandeid, konkreetseid tegevusi selleks planeeritud pole. Ka mitmetes kokkuvõtetes (sh õppenõukogu koosoleku protokollis) on märgitud, et

⁵⁴ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, 2. peatükk.

tavaklasside õpilaste eesti keele oskus on nõrk.

Juhtkonna liikmed selgitasid, et eesti keele tundide arvu on suurendatud ja eesti keel teise keelena õppetunnid toimuvad gruppides, mitte suures klassis.

Õppealajuhataja sõnul on tegemist keerulise probleemiga. Aastaid tagasi olid eesti keeles tunnid väiksemates gruppides, kuid paremaid tulemusi see ei andud. Nüüd tahtsid õpetajad taas tunde väiksemate gruppides.

Sisehindamise käigus on vajalik tuvastada probleemi põhjused ehk säilitavad tegurid. Kui seda ei tehta, siis ei pruugi rakendatav meede, antud juhul väiksemate õpperühmade moodustamine ja tundide arvu suurendamine, anda vajalikke tulemusi. Kvaliteetset ja õpilaste paremat õppimist mõjutab kõige rohkem heade metoodiliste teadmiste ja oskustega õpetaja. Seepärast on oluline hinnata, mis igapäevases õppeprotsessis vajab muutmist ja kuidas juhtkond õpetajaid toetada saab.

Igapäevasest õppetööst ülevaate saamiseks on ühe meetodina kasutatav õppetundide vaatlus. Koolis tehakse õppetundide vaatlusi, kuid sisehindamise aruanne, õppeaasta kokkuvõtted ega teised dokumendid kajasta, milliseid järeldusi on tehtud, milliseid arenguvajadusi on selle tegevuse käigus märgatud.

4.9. Õppenõukogu protokollidest⁵⁵ nähtub, et õppenõukogu on õppeaasta üldtööplaaniga tegelenud: vastav punkt on päevakorras ning on tehtud ettepanek üldtööplaani kinnitada. Millist üldtööplaani kinnitati, protokollidest ei selgu, sest üldtööplaani koosoleku protokoll juurde pole lisatud. Antud juhul pole võimalik tuvastada, millise üldtööplaani õppenõukogu kinnitas ja selliselt pole tagatud õigusselgus.

2022/2023. õa üldtööplaani läbiarutamise kohta on õppenõukogu koosoleku protokollis märgitud, et toimus ürituste plaani tutvustamine ja heakskiitmine ja et kõik traditsioonilised tegevused on jäetud üldtööplaani. 2023/2024. õa üldtööplaani kinnitamisel on õppenõukogu koosoleku protokollis märgitud, et üldtööplaani on kättesaadav ja seda saab vajadusel kuude kaupa täiendada. Nendest märkustest selgub, et õppenõukogu ei kinnitanud üldtööplaani kui kooli õppeaasta arendustegevuste plaani, vaid ürituste ja ettevõtmiste plaani.

Õpetajad selgitasid vestlusel, et töörühmades lepitakse kokku, milliseid üritusi tehakse ja iga kuu alguses saadetakse kuu plaan üritustega.

2023/2024. õa üldtööplaani on kinnitanud direktor käskkirjaga⁵⁶. Õppenõukogu töökorda reguleeriva määruse⁵⁷ kohaselt kinnitab üldtööplaani õppenõukogu iga õppeaasta alguseks. Käesoleva õppeaasta üldtööplaani on kinnitatud peale õppeaasta algust.

4.10. Üldtööplaani täitmise kindlustab direktor⁵⁸.

Juhtkonna vestlusel selgitati, et üldtööplaani täitmist hinnatakse juhtkonna nõupidamisel. Vaadatakse, kas üritused on toimunud, mis toimus, mis ei toimunud, miks ei toimunud ja kas seda tehakse uuesti.

⁵⁵ Õppenõukogu 30.08.2022 protokoll nr 9; õppenõukogu 19.09.2023 koosoleku protokoll nr 1.

⁵⁶ Direktori 26.09.2023 käskkiri nr 1-4/9 „Üldtööplaani kinnitamine“.

⁵⁷ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 2 p 2.

⁵⁸ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, § 5 lg 2.

Õppeaasta kokkuvõttes, kus on tehtud ülevaade õppeaasta õppe- ja kasvatusprotsessist, ei seota esitatud näitajaid ja väiteid üldtööplaaniga. 2021/2022. ja 2022/2023. õppeaasta õppe- ja kasvatusprotsessi kokkuvõtete alguses on nimetatud eesmärkide saavutamiseks planeeritud tegevused, mis on täpselt ühesugused mõlemal õppeaastal.

Õppealajuhataja tõdes, et käesoleva õppeaasta üldtööplaan on sama mis eelmisel aastal.

4.11. Ettepanekud direktorile

4.11.1. Õigusselguse tagamiseks esitada õppenõukogu koosoleku protokollis lisana õppenõukogu kinnitatav üldtööplaan.

4.11.2. Koguda ja analüüsida eesti keele ja eestikeelse aineõppe tulemuslikkuse näitajaid.

4.11.3. Koostada tunnivaatluste kohta kokkuvõtte, kus esitada õpetajate kasutatud head metoodilised näited ja praktikad ning arendamist ja tähelepanu vajavad valdkonnad, millest lähtudes kavandada järgmise õppeaasta üldtööplaani ülesanded ja tegevused õpetajatele ja juhtkonnale.

4.11.4. Analüüsida kogutud andmeid ja näitajaid ning esitada analüüs koos järeldustega kirjalikult.

4.12. Ettekirjutus pidajale

Tagada koolis üldtööplaani kui õppeaasta tegevuskava koostamine, mis lähtub kooli arengukavast, õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise õppeaasta töö kokkuvõttest, vastavalt haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määruse nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“ § 4 ja 5. Täitmise tähtaeg: 31.08.2024.